

Vendim nr. 1 datë 23.01.2023

(V-1/23)

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga: Vitore Tusha, Kryetare, Marsida Xhaferllari, Fiona Papajorgji, Sonila Bejtja, Sandër Beci, Ilir Toska, Genti Ibrahim, Marjana Semini, Elsa Toska, anëtarë, me sekretare Enina Kotoni, në datën 18.01.2023 mori në shqyrtim në seancë plenare publike çështjen nr. 9 (Nj) 2022 të Regjistrisë Themeltar, që u përket:

KËRKUES: **JO MË PAK SE NJË E DHJETA E DEPUTETËVE TË KUVENDIT TË SHQIPËRISË**, përfaqësuar me autorizim nga Marash Logu.

SUBJEKTE TË INTERESUARA:

KUVENDI I SHQIPËRISË, përfaqësuar me autorizim nga Erind Mërkuri.

DEPUTETJA OLTA XHAÇKA, përfaqësuar me prokurë nga av. Genci Çifligu.

OBJEKTI: **Zgjidhja e konfliktit të kompetencave ndërmjet Kuvendit të Shqipërisë dhe subjektit kushtetues në konflikt, jo më pak se 1/10-ta e deputetëve.**

Deklarimi i vendimeve nr. 83, datë 17.11.2022 “Për mosmiratimin e raportit të pakicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin, me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka” dhe nr. 84, datë 17.11.2022 “Për miratimin e raportit të shumicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin, me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka” të Kuvendit të Shqipërisë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

BAZA LIGJORE: Nenet 70, 71, 131, shkronja “ç”, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 27, 49, 50 dhe 51 të ligjit nr. 8577, datë

10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar (*ligji nr. 8577/2000*).

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoji relatorin e çështjes Elsa Toska, mori në shqyrtim parashtrimet me shkrim të jo më pak se një të dhjetës së deputetëve të Kuvendit të Shqipërisë, pjesë e Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike (*kërkuesi*), i cili ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet e subjekteve të interesuara, Kuvendit të Shqipërisë (*Kuvendi*) dhe deputetes Olta Xhaçka, të cilët kanë kërkuar rrëzimin e kërkesës, si dhe diskutoi çështjen në tërësi,

V Ë R E N:

I

Rrethanat e çështjes

1. Në datën 20.06.2022, në bazë të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, kërkuesi i është drejtuar Kuvendit me mocion për ndjekjen e procedurës parlamentare për konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes së Kuvendit, Olta Xhaçka, duke pretenduar ushtrimin nga kjo e fundit të funksionit të deputetes në kundërshtim me nenin 70, pikat 2 dhe 3, të Kushtetutës.

2. Me urdhrin nr. 57, datë 22.06.2022, Kryetarja e Kuvendit ka urdhëruar: *“1. Thirrjen e Këshillit për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin, datë 24.06.2022, ora 10:30 në Kryesinë e Kuvendit. 2. Rendi i ditës është si më poshtë: Shqyrtimi i mocionit të 1/10 të deputetëve përfaqësues të Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike për ndjekjen e procedurës parlamentare për konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka.”*

3. Për shqyrtimin e mocionit të kërkuesit, Këshilli për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin (*KRRMI*) është mbledhur në datat 24.06.2022, 01.07.2022, 08.07.2022, 15.07.2022, 16.09.2022 dhe 19.10.2022, gjatë të cilave është bërë prezantimi i mocionit, janë paraqitur dokumentet shoqëruese, nismëtarët u janë përgjigjur pyetjeve të KRRMI-së dhe është dëgjuar mendimi i avokatit mbrojtës të deputetes Olta Xhaçka. Në mbledhjen e datës 16.09.2022 është konstatuar përfundimi i shqyrtimit të kërkesës, duke u lënë palëve një afat 2-javor për paraqitjen e raportit përfundimtar, i cili do t'i kalonte më pas për shqyrtim dhe miratim seancës plenare. Në mbledhjen e datës 19.10.2022 janë prezantuar raportet përfundimtare të përgatitura nga Grupi Parlamentar i Partisë Demokratike dhe Grupi Parlamentar i Partisë Socialiste. Në kushtet kur ndërmjet pakicës parlamentare dhe shumicës nuk është rënë dakord për dërgimin e

çështjes në Gjykatën Kushtetuese (*Gjykata*), raportet i kanë kaluar për shqyrtim seancës plenare të Kuvendit.

4. Me vendimin nr. 83, datë 17.11.2022, Kuvendi ka vendosur mosmiratimin e raportit të pakicës parlamentare në KRRMI, me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka (*vendimi nr. 83/2022*), ndërsa me vendimin nr. 84, datë 17.11.2022, ka vendosur miratimin e raportit të shumicës parlamentare në KRRMI, me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka (*vendimi nr. 84/2022*).

5. Në datën 18.11.2022 kërkuesi i është drejtuar Gjykatës me kërkesë sipas objektit, duke kërkuar zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës së krijuar mes tij dhe Kuvendit, si rrjedhojë e vendimmarrjeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022.

6. Në datën 05.12.2022 Kolegji i Gjykatës ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim paraprak në Mbledhjen e Gjyqtarëve. Kjo e fundit në datën 16.12.2022 ka vendosur kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare publike.

7. Në datën 11.01.2023, subjekti i interesuar, deputetja Olta Xhaçka, ka paraqitur prova shtesë që kanë të bëjnë me publikimin nga Agjencia Shqiptare e Zhvillimit të Investimeve të vendimeve nr. 3/5, datë 29.03.2021 “Për miratimin e statusit “investim/investitor strategjik procedurë e asistuar” për projektin e investimit “Dremades Luxury Suites” me subjekt “AG.TCC” dhe nr. 3/9, datë 15.07.2021 të Komitetit të Investimeve Strategjike (*KIS*) “Për një ndryshim në vendimin nr. 3/5, datë 29.03.2021 të *KIS* “Për miratimin e statusit “investim/investitor strategjik procedurë e asistuar” për projektin e investimit “Dremades Luxury Suites” me subjekt “AG.TCC”” (*vendimet nr. 3/5, datë 29.03.2021 dhe nr. 3/9, datë 15.07.2021*), ndërsa në seancën e datës 18.01.2023 ka depozituar kërkesën e saj drejtuar Kryeministrit të vendit, në cilësinë e ministres për Evropën dhe Punët e Jashtme, për mosmarrjen pjesë në shqyrtimin e projektvendimit “Për lejimin e përdorimit të brigjeve dhe të zonës përkatëse të plazhit përballë kompleksit, në funksion të realizimit të projektit investues “Dremades Luxury Suites””, me qëllim shmangien e konfliktit të interesit.

II

Pretendimet në Gjykatën Kushtetuese

8. **Kërkuesi** ka kërkuar zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës së krijuar mes tij dhe Kuvendit, si rrjedhojë e cenimit nga ky i fundit të së drejtës për të kërkuar konstatimin e papajtueshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetit, duke parashtruar:

Për legjitimitimin:

8.1. E drejta e tij për të kërkuar konstatimin e papajtueshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetit parashikohet në nenin 70, pikat 3 dhe 4, të Kushtetutës. Në referim të jurisprudencës kushtetuese Kuvendi është i detyruar të vendosë dërgimin e çështjes për shqyrtim në Gjykatë, e cila është organi i vetëm që ka kompetencë për të shqyrtuar çështjen në themel.

Për themelin e kërkesës:

8.2. Neni 70, pika 2, i Kushtetutës i ka deleguar në ligj rastet e posaçme të papajtueshmërisë së mandatit të deputetit, ndërsa sipas pikës 3 të këtij neni, funksioni i deputetit cilësohet i papajtueshëm me Kushtetutën kur ky i fundit ushtron aktivitet fitimprurës dhe të ardhurat nga ky aktivitet burojnë nga buxheti i shtetit.

8.3. Deputetja Olta Xhaçka ndodhet në kushtet e papajtueshmërisë me funksionin e deputetes, çka duhet të sjellë edhe përfundimin e mandatit të saj. Shoqëria tregtare “AG.TCC” sh.p.k., e administruar dhe me ortak të vetëm bashkëshortin e saj, ka përfituar statusin e investitorit strategjik për një projekt investues në Gjilekë të Bashkisë Himarë, masën mbështetëse të lejimit të përdorimit të bregdetit për një periudhë 30-vjeçare, si dhe incentivën e reduktimit të TVSH-së.

8.4. Për operimin e strukturave turistike të projektit, shoqëria “AGTCC Hotel Management” sh.p.k., në emër të partneres së vëllait të deputetes, ka lidhur një marrëveshje bashkëpunimi me shoqërinë “AG.TCC” sh.p.k., duke luajtur rolin e një shoqërie të dedikuar. Me vendim të Këshillit të Ministrave është konkretizuar dhënia e së drejtës së përdorimit të brigjeve të detit dhe të zonës përkatëse të plazhit për shoqërinë investuese, duke detyruar Bashkinë Himarë të lidhë kontratë me to.

8.5. Sipas nenit 74 të Kodit të Familjes (KF), shoqëria tregtare “AG.TCC” sh.p.k., si dhe të ardhurat e përfitimet e kësaj shoqërie konsiderohen pasuri edhe e deputetes. Lejimi i përdorimit të brigjeve të detit dhe zonës përkatëse të plazhit, në funksion të realizimit të projektit investues strategjik nga shoqëria “AG.TCC” sh.p.k., nënkupton kryerjen e veprimtarive fitimprurëse që burojnë nga pasuria e shtetit, çka është e ndaluar sipas neneve 5, 21, 24, 27, 28, 35 dhe 45 të ligjit nr. 9367, datë 07.04.2005 “Për parandalimin e konfliktit të interesave në ushtrimin e funksioneve publike”, të ndryshuar (ligji nr. 9367/2005).

8.6. Që në momentin e shpalljes fituese nga KQZ-ja, deputetja Olta Xhaçka kishte detyrimin të shmangte çdo rast të papajtueshmërisë me mandatin e deputetit, si në

drejtim të ndalimit të përfitimit të fondeve publike nga shoqëria tregtare, ashtu edhe në drejtim të papajtueshmërive të parashikuara në ligjin nr. 9367/2005.

9. **Subjekti i interesuar, Kuvendi**, ka prapësuar se:

- 9.1. Pretendimet e kërkuesit në lidhje me pikën 2 të nenit 70 të Kushtetutës nuk përfshihen në juridiksionin kushtetues. Gjykata ka kompetencë të vendosë vetëm për rastet e parashikuara në nenin 70, pika 3, të Kushtetutës, kur vetë deputeti, në mënyrë të drejtpërdrejtë, ka shkëlur rregullimin kushtetues të parashikuar në pikën 3, çka gjen pasqyrim edhe në nenin 119/1, pika 2, të Rregullores së Kuvendit. Juridiksioni i Gjykatës, sipas pikës 4 të nenit 70 të Kushtetutës, kufizohet për veprimet e përcaktuara në pikën 3 të këtij neni.
- 9.2. Në rastin në shqyrtim, në përputhje me jurisprudencën kushtetuese, Kuvendi nuk ka analizuar provat e faktet, kompetencë kjo që i përket Gjykatës, por vetëm ka vlerësuar nëse mocioni i paraqitur plotëson kushtet formale.
- 9.3. Nga faktet e paraqitura nuk ka rezultuar që deputetja të ketë përfituar vetë pasuri të shtetit ose pushtetit vendor gjatë kohës së ushtrimit të mandatit të deputetit dhe për të e bashkëshortin e saj nuk plotësohen kriteret kushtetuese të parashikuara në nenin 70, pika 3, të Kushtetutës. Duke mos qenë para ndalimeve të kësaj dispozite kushtetuese, Kuvendi nuk kishte kompetencë të vendoste dërgimin e çështjes në Gjykatë. Për rrjedhojë, vendimet e kundërshtuara nuk kanë shkaktuar konflikt kompetence.
- 9.4. Neni 70, pika 3, i Kushtetutës ndalon ushtrimin e veprimtarive fitimprurëse që burojnë nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor për deputetët. Termi “deputet” në këtë dispozitë kushtetuese është i qartë dhe i kuptueshëm. Interpretimi që kërkuesi i bën këtij termi sipas nenit 74 të KF-së e zëvendëson dhe e barazon atë me termin “bashkëshort”. Sipas kësaj qasjeje interpretative, Kuvendi mund të ndryshojë kuptimin e normave kushtetuese me ligj të zakonshëm, çka është e papranueshme, pasi KF-ja nuk mund t’i japë tjetër kuptim normës kushtetuese.

10. **Subjekti i interesuar, deputetja Oltja Xhaçka**, ka prapësuar se:

- 10.1. Kërkuesi nuk legjitimohet në kërkesën e tij sipas objektit, pasi nenet 131, pika 1, shkronja “ç” e 134, pika 1, shkronja “c”, të Kushtetutës dhe neni 54 i ligjit nr. 8577/2000 kanë parashikuar të drejtën e një të pestës së deputetëve për të vënë në lëvizje Gjykatën për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencave. Neni 70, pika 4, i Kushtetutës i ka dhënë një të dhjetës së deputetëve të drejtën vetëm për të paraqitur mocion. Kjo dispozitë kushtetuese nuk e detyron Kuvendin të miratojë mocionin e pakicës dhe të vendosë dërgimin e çështjes në Gjykatë.

- Kompetencën për inicimin, me kërkesë, të gjykimit kushtetues për papajtueshmërinë e mandatit të deputetit e ka vetëm Kuvendi.
- 10.2. Kërkesa është paraqitur në Gjykatë jashtë afatit ligjor 3-mujor të parashikuar nga neni 66/a, pika 2, i ligjit nr. 8577/2000, çka bën që kërkesa e tij të mos shqyrtohet nga Gjykata, për shkak të rënies në dekadencë.
- 10.3. Kërkuesi nuk kërkon gjykimin e konfliktit të kompetencës, por gjykimin e kushtetueshmërisë së shkakut që e ka shkaktuar atë. Gjykata nuk mund të shprehet për thelbin e kërkesës, pasi në gjykimet e konfliktit të kompetencave ajo ka për funksion vetëm zgjidhjen e mosmarrëveshjes, duke shmangur gjykimin për shkakun përcaktues të lindjes së saj.
- 10.4. Deputetja dhe bashkëshorti i saj nuk kanë kryer veprime që kanë sjellë për pasojë ushtrimin e veprimtarisë fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor dhe as kanë fituar pasuri të këtyre. Kriteri formal i kërkuar nga Kushtetuta, që detyron Kuvendin për t'iu drejtuar Gjykatës, nuk ekziston. Nga ana tjetër, Kuvendi nuk ka vendosur për thelbin, por ka bërë vetëm vlerësim të aspekteve formale të mocionit.
- 10.5. Pavlefshmëria/mbarimi i mandatit të deputetes, sipas kërkesës, i referohet më tepër parashikimeve të nenit 70, pika 2, të Kushtetutës dhe neneve 21 e 24 të ligjit nr. 9367/2005, për shkak të marrjes nga shoqëria në pronësi të bashkëshortit të deputetes të statusit të investitorit strategjik në turizëm dhe dhënies të së drejtës për përdorimin e bregut të detit. Raste të tilla nuk përfshihen në juridiksionin e Gjykatës dhe, për rrjedhojë, Kuvendi nuk mund ta dërgojë çështjen në këtë Gjykatë.
- 10.6. Neni 70 i Kushtetutës është interpretuar nga kërkuesi në mënyrë të zgjeruar, në shkelje të qëllimit të ligjvënësit dhe detyrimeve të shtetit për garantimin e respektimit të thelbit të nenit 3 të Protokollit nr. 1 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (*KEDNJ*). Argumentet e parashtruara janë të përgjithshme dhe lënë hapësira për interpretime abuzive e arbitrare.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për juridiksionin e Gjykatës

11. Kërkuesi i është drejtuar Gjykatës bazuar në nenin 131, pika 1, shkronja “ç”, të Kushtetutës dhe nenet 49, 50 dhe 51 të ligjit nr. 8577/2000, duke kërkuar zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës, si dhe shfuqizimin si antikushtetues të vendimeve nr.

83/2022 dhe nr. 84/2022, të cilat janë bërë shkak për lindjen e mosmarrëveshjes së kompetencës ndërmjet tij, si subjekt i veçantë, i parashikuar në nenin 70, pika 4, të Kushtetutës, dhe Kuvendit. Sipas kërkesit, në zbatim të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës, Kuvendi duhej t'ia kishte dërguar çështjen Gjykatës, në mënyrë që ajo të shprehej në lidhje me mocionin e tij për papajtueshmërinë me Kushtetutën të mandatit të deputetes.

12. Subjekti i interesuar, Kuvendi, ka prapësuar se neni 70, pika 3, i Kushtetutës zbatohet vetëm në rastet kur vetë deputeti ka kryer veprimtari fitimprurëse. Juridiksioni i Gjykatës, sipas pikës 4 të nenit 70 të Kushtetutës, kufizohet për veprimet e përcaktuara në pikën 3 të këtij neni. Pretendimet e kërkesit në lidhje me parashikimin e pikës 2 të nenit 70 të Kushtetutës nuk përfshihen në juridiksionin kushtetues.

13. Subjekti i interesuar, deputetja Olta Xhaçka, ka prapësuar se edhe pse kërkesi ka kërkuar gjykimin e konfliktit të kompetencës, në thelb kërkon konstatimin e papajtueshmërisë me Kushtetutën të mandatit të saj. Gjykata nuk mund të shprehet për shkakun e konfliktit të kompetencës, pasi në gjykime të tilla ajo ka për funksion vetëm zgjidhjen e mosmarrëveshjes, duke shmangur gjykimin për shkakun përcaktues të lindjes së saj. Pavlefshmëria/mbarimi i mandatit të deputetes, sipas kërkesës, u referohet më tepër parashikimeve të nenit 70, pika 2, të Kushtetutës dhe neneve 21 e 24 të ligjit nr. 9367/2005, për shkak të marrjes nga shoqëria në pronësi të bashkëshortit të deputetes të statusit të investitorit strategjik në turizëm dhe dhënies të së drejtës për përdorimin e bregut të detit. Raste të tilla nuk përfshihen në juridiksionin e Gjykatës dhe, për rrjedhojë, Kuvendi nuk mund ta dërgojë çështjen në këtë Gjykatë.

14. Gjykata ka pohuar se juridiksioni kushtetues e merr përcaktimin e natyrës dhe kufijve të tij drejtpërdrejt nga neni 124 i Kushtetutës, sipas të cilit: *“1. Gjykata Kushtetuese zgjidh mosmarrëveshjet kushtetuese dhe bën interpretimin përfundimtar të saj. 2. Gjykata Kushtetuese i nënshtrohet vetëm Kushtetutës.”*. Kjo dispozitë kushtetuese përcakton funksionin themelor të saj, që lidhet me dhënien e drejtësisë kushtetuese nëpërmjet interpretimit përfundimtar të normës kushtetuese, ndërkohë që juridiksioni kushtetues detajohet në dispozitat e tjera të Kushtetutës, ku veçanërisht neni 131 i saj parashikon kompetencën kushtetuese sipas natyrës së çështjes, por pa u kufizuar në të, për sa kohë që Gjykata ka për detyrë të vendosë edhe për çështje që janë të parashikuara shprehimisht në norma të tjera kushtetuese. Nëpërmjet interpretimit që u bën normave ose termave konkretë të Kushtetutës, Gjykata përcakton standardet kushtetuese mbi të cilat duhet të mbështetet veprimtaria e organeve kushtetuese dhe kërkesat në ushtrimin e veprimtarisë së tyre vendimmarrëse (*shih vendimet nr. 38, datë 09.12.2022; nr. 36, datë 04.11.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

15. Bazuar në nenin 131, pika 1, shkronja “ç”, të Kushtetutës, Gjykata vendos për mosmarrëveshjet e kompetencës ndërmjet pushteteve, si dhe ndërmjet pushtetit qendror dhe

qeverisjes vendore. Kjo dispozitë kushtetuese përfshin jo vetëm mosmarrëveshjet që lindin në sferën e ndarjes klasike të pushteteve (ligjvënës, ekzekutiv dhe gjyqësor, si dhe pushtet qendror e qeverisje vendore), por edhe ato që mund të lindin midis organesh a subjektsh që nuk bëjnë pjesë, në mënyrë të përcaktuar e kategorike, në secilin prej tyre. Sipas Gjykatës, çdo organ juridiksional, qoftë si institucion ose organ pushteti, në kuptimin klasik administrativ të tij, apo dhe si subjekt që ushtron funksionet në një situatë pavarësie të plotë të garantuar nga Kushtetuta, mund të jetë palë në mosmarrëveshje kompetencash (*shih vendimet nr. 29, datë 21.10.2009; nr. 20, datë 04.05.2007 të Gjykatës Kushtetuese*).

16. Një mosmarrëveshje kompetence që paraqitet për zgjidhje para Gjykatës duhet të ketë natyrë kushtetuese, në kuptimin që subjektet e përfshira në konflikt të jenë nga ato që i njeh Kushtetuta dhe që kompetenca e pretenduar të parashikohet si e tillë. Në këtë mënyrë, gjykimi në Gjykatë përqendrohet pikësisht në zgjidhjen e mosmarrëveshjeve të kompetencës për sa u takon funksioneve të nivelit kushtetues, duke gjetur dhe cilësuar si të papajtueshëm me Kushtetutën shkaku vendimtar që ka sjellë lindjen e mosmarrëveshjes. Në përfundim, Gjykata vendos se cilit organ të pushtetit i përket kompetenca për të cilën ka lindur mosmarrëveshja. Në këto raste është e domosdoshme të ketë një mosmarrëveshje konkrete, pasi zgjidhja e çështjeve të kësaj natyre nuk mund të bëhet me kontroll kushtetues *in abstracto* (*shih vendimet nr. 26, datë 25.05.2021; nr. 36, datë 01.06.2015; nr. 4, datë 01.02.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

17. Sipas Gjykatës, mosmarrëveshja e kompetencës mund të shtrohet në dy raste: kur objekt i mosmarrëveshjes është ndërhyrja me akt normativ në kompetencat e një organi kushtetues, duke sjellë si pasojë pakësimin ose shtimin e kompetencave të tij; kur konflikti i mirëfilltë i kompetencave lidhet me faktin kur një ose disa organe nxjerrin akte që cenojnë sferën e kompetencave të organit tjetër. Në rastin e parë, objekt i mirëfilltë i gjykimit kushtetues është vlerësimi *in abstracto* nëse ky ndryshim i kompetencave ka cenuar parimin kushtetues të ndarjes së pushteteve. Në rastin e dytë, objekt i mirëfilltë i gjykimit kushtetues është vlerësimi *in concreto* nëse akti ka prekur kompetencat e një organi tjetër (*shih vendimin nr. 26, datë 25.05.2021 të Gjykatës Kushtetuese*).

18. Në çështjen konkrete, Gjykata konstaton se ekziston një mosmarrëveshje kompetencash midis subjekteve kushtetuese brenda të njëjtit pushtet - një të dhjetës së deputetëve, nga njëra anë, dhe Kuvendit, nga ana tjetër. Ky konflikt ndërmjet subjekteve është konkret dhe *prima facie* ka natyrë kushtetuese, pasi Kuvendi, si interpretues i parë i normës kushtetuese, ka nxjerrë vendimet përkatëse nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022, duke u shprehur për mënyrën se si e kupton normën kushtetuese, mënyrë e cila nga një e dhjeta e deputetëve është kuptuar se kufizon të drejtën kushtetuese të tyre, sipas nenit 70, pika 4, të Kushtetutës. Në këto

kushte, në referim të nenit 131, pika 1, shkronja “ç”, të Kushtetutës, Gjykata vlerëson se ka juridiksion për të marrë në shqyrtim kërkesën e kërkuarit për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës, sipas objektit.

B. Për legjitimitimin e kërkuarit

19. Kërkuari ka pretenduar se legjitimohet t'i drejtohet Gjykatës, pasi e drejta e tij për të kërkuar konstatimin e papajtueshmërisë dhe mbarimin e mandatit të deputetit parashikohet në nenin 70, pikat 3 dhe 4, të Kushtetutës. Në referim të jurisprudencës kushtetuese, Kuvendi është i detyruar të vendosë dërgimin e çështjes për shqyrtim në Gjykatë, që është organi i vetëm që ka kompetencë për të shqyrtuar çështjen në themel.

20. Subjekti i interesuar, Kuvendi, nuk ka parashtruar pretendime në lidhje me legjitimitimin e kërkuarit sipas objektit.

21. Subjekti i interesuar, deputetja Olta Xhaçka, ka parashtruar se kërkuari nuk legjitimohet në kërkesën e tij, pasi nenet 131, pika 1, shkronja “ç” dhe 134, pika 1, shkronja “c”, të Kushtetutës, si dhe neni 54 i ligjit nr. 8577/2000 kanë parashikuar të drejtën e një të pestës së deputetëve për të vënë në lëvizje Gjykatën për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencave. Një e dhjeta e deputetëve nuk përbën subjekt kushtetues, pasi neni 70, pika 4, i Kushtetutës i ka dhënë të drejtën vetëm për të paraqitur mocionin, i cili, në vetvete, përbën propozim që i drejtohet Kuvendit. Kjo dispozitë kushtetuese nuk e detyron Kuvendin të miratojë mocionin e pakicës dhe të vendosë dërgimin e çështjes në Gjykatë. Kompetencën për iniciimin, me kërkesë, të gjykimit kushtetues për papajtueshmërinë e mandatit të deputetit e ka vetëm Kuvendi.

22. Gjykata vlerëson të theksojë fillimisht se pavarësisht se si janë zhvilluar procedurat në Kuvend për shqyrtimin e mocionit, i cili ka pasur si qëllim ndjekjen e procedurës parlamentare për konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes, pavlefshmëria dhe mbarimi i mandatit janë, në thelb, institute të ndryshme, që u referohen shkaqeve dhe procedurave të ndryshme, në kuptim të neneve 69, 70 dhe 71 të Kushtetutës. Për rrjedhojë, në rastin konkret, ashtu sikundër edhe palët ndërgjyqëse pohuan në seancë gjyqësore, thelbi i pretendimeve të parashtruara në mocion është i lidhur me mbarimin e ushtrimit të mandatit të deputetes, nëse konstatohet papajtueshmëria, sikundër parashikon neni 70 i Kushtetutës.

23. Sipas pikës 4 të nenit 70 të Kushtetutës, për çdo shkelje të paragrafit 3 të këtij neni, i cili parashikon se deputetët nuk mund të kryejnë asnjë veprimtari fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor dhe as të fitojnë pasuri të këtyre, me mocion të Kryetarit

të Kuvendit ose të një të dhjetës së anëtarëve të tij, Kuvendi vendos për dërgimin e çështjes në Gjykatë, e cila konstaton papajtueshmërinë.

24. Gjatë interpretimit të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës, Gjykata ka theksuar parimin se norma e posaçme ka përparësi mbi normën e përgjithshme. Sipas saj, në rastet e procedurave për inicimin e kontrollit kushtetues të pajtueshmërisë me detyrën dhe vlerësimin të mandatit të deputetit, dispozita e pikës 4 të nenit 70 të Kushtetutës përbën normën e posaçme, për rrjedhojë ajo prevalon mbi parashikimin e përgjithshëm të neneve 131 dhe 134 të Kushtetutës (*shih vendimet nr. 72, datë 07.12.2016; nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

25. Kushtetutëbërësi e ka ngritur në nivel kushtetues të drejtën e pakicës parlamentare (një e dhjeta e deputetëve) për të kërkuar vënien në lëvizje të Gjykatës, si shprehje e ushtrimit të pushtetit të saj kontrollues ndaj shumicës parlamentare. Duke i dhënë asaj një mbrojtje kushtetuese, kushtetutëbërësi ka evituar ndërhyrjen e shumicës në ushtrimin e kësaj të drejte, si dhe diskrecionin e shumicës në interpretimin dhe vlerësimin e saj, rast pas rasti (*shih vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

26. Vënia në lëvizje e gjykimit kushtetues vetëm për rastin e verifikimit të papajtueshmërisë, sipas pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës, konsiderohet një instrument kontrolli ndaj pushtetit ligjvënës që kërkon gjykim nga kjo Gjykatë. Në jurisprudencën e saj, në këtë drejtim, Gjykata ka theksuar se në rast se Kuvendi vihet në lëvizje me mocion të Kryetarit ose një të dhjetës së anëtarëve të tij, në kuptim të pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës, ai duhet të vendosë dërgimin e çështjes në Gjykatë, që është organi i vetëm që ka kompetencën të shqyrtojë në themel çështjen dhe të vendosë mbi papajtueshmërinë e mandatit të deputetit (*shih vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

27. Në çështjen në shqyrtim, Gjykata vëren se në datën 20.06.2022 kërkuesi i është drejtuar Kuvendit me mocion me objekt: *“Kërkohet ndjekja e procedurës parlamentare për konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes znj. Olta Xhaçka.”*. Në përfundim, pas shqyrtimit në seancën plenare të datës 17.11.2022 të raporteve të përgatitura nga kërkuesi dhe shumica parlamentare, me vendimet nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022, Kuvendi ka vendosur mosmiratimin e raportit të pakicës parlamentare dhe miratimin e raportit të shumicës.

28. Në kuptim të sa më lart, Gjykata vlerëson se si rrjedhojë e vendimeve të kundërshtuara, ndërmjet kërkuetit, nga njëra anë, dhe Kuvendit, nga ana tjetër, ka lindur një mosmarrëveshje për ushtrimin e kompetencës kushtetuese, konkretisht të së drejtës për mocion të një të dhjetës së deputetëve që detyronte Kuvendin të vendoste dërgimin e çështjes në Gjykatë për shqyrtimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes, përveçse për arsye penguese formale. Pretendimet e kërkuetit se vendimet e Kuvendit nr. 83/2022 dhe nr.

84/2022 kanë krijuar konflikt kompetence, kanë natyrë kushtetuese dhe të drejtat e pretenduara si të cenuara parashikohen drejtpërdrejt nga Kushtetuta, çka përbën argument të mjaftueshëm për të legjitimuar kërkuesin në vënien në lëvizje të gjykimit kushtetues në kuptim të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës.

29. Nën dritën e analizës së mësipërme, Gjykata çmon se pretendimi i subjektit të interesuar, deputetes Olta Xhaçka, se kërkuesi nuk legjitimohet në kërkesën e tij sipas objektit, pasi nenet 131, pika 1, shkronja “ç” dhe 134, pika 1, shkronja “c”, të Kushtetutës, si dhe neni 54 i ligjit nr. 8577/2000 kanë parashikuar të drejtën e një të pestës së deputetëve për të vënë në lëvizje Gjykatën për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencave, është i pabazuar.

30. Nga ana tjetër, Gjykata thekson se për sa u takon procedurave lidhur me mosmarrëveshjet e kompetencave, neni 55 i ligjit nr. 8577/2000 ka parashikuar afatin 6-mujor për paraqitjen e kërkesës në Gjykatë nga çasti i lindjes së konfliktit.

31. Subjekti i interesuar, deputetja Olta Xhaçka, ka pretenduar se kërkesa është paraqitur jashtë afatit ligjor. Sipas saj, në kuptim të nenit 70, pika 3, të Kushtetutës, kërkesa për deklarimin e papajtueshmërisë me mandatin e deputetit nuk mund të ngrihet në çdo kohë. Neni 66/a i ligjit nr. 8577/2000, që lidhet me papajtueshmërinë e mandatit të deputetit, ka parashikuar afate konkrete në këtë drejtim.

32. Gjykata vëren se në kundërshtim nga sa pretendohet nga ky subjekt, afati 3-mujor i parashikuar në nenin 66/a, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000, që ka të bëjë me papajtueshmërinë në ushtrimin e mandatit të deputetit, nuk gjen zbatim në rastin konkret. Në thelb të mosmarrëveshjes të pretenduar të kompetencave qëndrojnë vendimet nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit për mosmiratimin në KRRMI të raportit të kërkuesit për konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka dhe miratimin e raportit të shumicës parlamentare. Këto vendime mbajnë datën 17.11.2022, ndërsa kërkesa është depozituar në Gjykatë në datën 18.11.2022, brenda afatit ligjor të parashikuar për procedurën e gjykimit kushtetues për mosmarrëveshjet e kompetencave.

33. Për sa më lart, Gjykata vlerëson se në rastin konkret, në kuptim të kompetencës kushtetuese të parashikuar nga neni 70, pika 4, i Kushtetutës, kërkuesi, si subjekt në konflikt, legjitimohet në kërkesën e tij për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës së krijuar si rrjedhojë e vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit, përmes të cilave është vendosur mosdërgimi i çështjes në këtë Gjykatë.

C. Për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës të krijuar mes kërkuesit dhe Kuvendit të Shqipërisë, për shkak të vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit

34. Kërkuesi ka pretenduar se përmes vendimeve të kundërshtuara i është cenuar e drejta e garantuar nga neni 70, pika 4, i Kushtetutës dhe jurisprudenca kushtetuese për vënien në lëvizje, me mocion, të Kuvendit, i cili duhet të vendosë dërgimin e çështjes në Gjykatë për konstatimin e papajtueshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes. Sipas tij, gjatë ushtrimit të mandatit deputetja ka kryer veprime në shkelje të pikave 2 dhe 3 të nenit 70 të Kushtetutës.

35. Subjekti i interesuar, Kuvendi, ka prapësuar se nisja e procedurës për t'iu drejtuar Gjykatës ka të bëjë me ato raste kur vetë deputeti, nëpërmjet veprimeve të tij aktive, ka shkelur parashikimin kushtetues të pikës 3, çka gjen pasqyrim edhe në nenin 119/1, pika 2, të Rregullores së Kuvendit. Në rastin në shqyrtim ai nuk ka analizuar provat e faktet, kompetencë kjo që i përket Gjykatës, por vetëm ka vlerësuar nëse mocioni i paraqitur plotëson kushtet formale.

36. Subjekti i interesuar, deputetja Olta Xhaçka, ka prapësuar se e drejta për të vënë në lëvizje Gjykatën i përket vetëm Kuvendit, ndërsa kërkuesi ka të drejtë vetëm për paraqitjen e mocionit dhe kjo e drejtë e tij nuk e detyron Kuvendin të dërgojë çështjen për shqyrtim në Gjykatë në çdo rast. Neni 70 i Kushtetutës është interpretuar nga kërkuesi në mënyrë të zgjeruar, në shkelje të qëllimit të ligjvënësisë dhe detyrimeve të shtetit për garantimin e respektimit të thelbit të nenit 3 të Protokollit nr. 1 të KEDNJ-së.

37. Për të arritur në një përfundim lidhur me ekzistencën ose jo të mosmarrëveshjes së pretenduar, Gjykata analizon se midis cilave organe ka lindur konflikti, cila është kompetenca që ushtrohet nga organi tjetër dhe në ç'mënyrë pengohet ushtrimi i saj ose në ç'mënyrë një organ e ushtron pa të drejtë një kompetencë të një organi tjetër (*shih vendimet nr. 26, datë 25.05.2021; nr. 54, datë 05.12.2014 të Gjykatës Kushtetuese*). Në praktikën e saj Gjykata ka zgjidhur edhe konfliktin e kompetencave të krijuar midis organit kushtetues, nga njëra anë, dhe një pjese të po këtij organi, nga ana tjetër. Në këtë kuptim, edhe pse brenda pushtetit legjislativ, Gjykata i ka njohur pakicës parlamentare autoritetin kushtetues të pavarur dhe të pakufizuar nga vullneti i shumicës, për të ushtruar kompetencat e parashikuara nga Kushtetuta (*shih vendimet nr. 57, datë 23.07.2015; nr. 30, datë 16.05.2014 të Gjykatës Kushtetuese*)

38. Kushtetuta në nenin 70, pika 1 të saj, ka sanksionuar, para së gjithash, natyrën e mandatit përfaqësues të deputetit dhe ndalimin e mandatit detyrues. Gjithashtu, kjo normë kushtetuese, në pikat 2 dhe 3, përcakton rastet e papajtueshmërisë me mandatin e deputetit, i cili në asnjë rast nuk mund të ushtrojë njëkohësisht asnjë detyrë tjetër shtetërore (përveç asaj të anëtarit të Këshillit të Ministrave), nuk mund të kryejë asnjë veprimtari fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor dhe as të fitojë pasuri që burojnë nga këto të fundit, ndërsa sipas pikës 4 të nenit 70 të Kushtetutës, për çdo shkelje të pikës 3 të këtij neni, me mocion të Kryetarit të Kuvendit ose një të dhjetës së anëtarëve të tij, Kuvendi vendos për

dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese, e cila konstaton papajtueshmërinë (*shih vendimin nr. 29, datë 30.06.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

39. Në rastin në shqyrtim Gjykata vëren se në datën 28.05.2015 Kuvendi ka miratuar ligjin nr. 55/2015 “Për investimet strategjike në Republikën e Shqipërisë”, me qëllim nxitjen dhe tërheqjen e investimeve strategjike. Ligji ka parashikuar krijimin e KIS-it, si organ administrativ kolegjal pranë Këshillit të Ministrave, me kompetencë, ndër të tjera, dhënien e statusit të investitorit strategjik personave juridikë privatë, vendas ose të huaj, të cilët kërkojnë të realizojnë një projekt investues, të kualifikuar si strategjik sipas këtij ligji. Me vendimin nr. 3/5, datë 29.03.2021, KIS-i ka miratuar statusin “investim/investitor strategjik procedurë e asistuar” për projektin e investimit “Dremades Luxury Suites” me subjekt “AG.TCC” sh.p.k., në pronësi të bashkëshortit të deputetes, përmes të cilit shoqëria investuese ka përfituar masa mbështetëse për kryerjen e procedurave me prioritet dhe brenda afateve të përshpejtuara; asistencë në lidhje me dhënien e lejeve, licencave dhe autorizimeve të nevojshme për realizimin e projektit; mbështetje për konsolidimin e tokës dhe pronës ku ai do të zhvillohet; leje për përdorimin e brigjeve të detit dhe zonës përkatëse të plazhit përballë kompleksit për një afat 30-vjeçar. Me vendimin nr. 3/9, datë 15.07.2021, KIS-i ka miratuar statusin “investim/investitor strategjik procedurë e asistuar” për realizimin e këtij projekti, me subjekt shoqëritë “AG.TCC” sh.p.k. dhe “AGTCC Hotel Management” sh.p.k., për një periudhë 4-vjeçare, përveç afatit të lejimit të përdorimit të brigjeve të detit dhe të zonës përkatëse të plazhit. Me VKM-në nr. 137/2022, në miratimin e të cilës deputetja Olta Xhaçka nuk ka marrë pjesë për shkak të konfliktit të interesit, Këshilli i Ministrave ka vendosur lejimin e përdorimit të brigjeve dhe të zonës përkatëse të plazhit përballë kompleksit, në funksion të realizimit të projektit investues strategjik “Dremades Luxury Suites”.

40. Në datën 20.06.2022 kërkuesi i është drejtuar Kuvendit me mocion për ndjekjen e procedurës parlamentare për konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes së Kuvendit Olta Xhaçka, duke pretenduar ushtrimin nga kjo e fundit të funksionit të deputetes në kundërshtim me nenin 70, pikat 2 dhe 3, të Kushtetutës. Në përputhje me Rregulloren e Kuvendit mocioni i ka kaluar për shqyrtim fillimisht KRRMI-së. Në përfundim të shqyrtimit të tij janë përgatitur raporte përfundimtare nga kërkuesi dhe shumica parlamentare.

41. Në raportin përfundimtar drejtuar KRRMI-së kërkuesi ka pretenduar se deputetja Olta Xhaçka ndodhet në kushtet e pavlefshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes, çka duhet të sjellë edhe përfundimin e tij. Sipas kërkuesit, shoqëria tregtare “AG.TCC” sh.p.k., në pronësi të bashkëshortit të saj, ka përfituar të drejtën për të kryer veprimtari fitimprurëse që burojnë nga pasuria e shtetit dhe e pushtetit vendor, çka bën që deputetja në fjalë të ndodhet në

kushtet e papajtueshmërisë së parashikuar nga neni 70, pikat 2 dhe 3, të Kushtetutës. Po kështu, kërkuesi ka pretenduar se sipas jurisprudencës kushtetuese Kuvendi nuk vë në dyshim mocionin e paraqitur dhe nuk ia nënshton atë debatit parlamentar, por në zbatim të saj dhe të nenit 119/1 të Rregullores ka detyrimin t'ia dërgojë çështjen Gjykatës (*shih raportin përfundimtar të kërkuesit drejtuar Kryetares së Kuvendit dhe KRRMI-së në datën 10.10.2022, faqet 13, 14, 17, 20*).

42. Nga ana tjetër, sipas shumicës parlamentare, ndërsa neni 70, pika 4, i Kushtetutës ka parashikuar se vënia në lëvizje e Gjykatës bëhet vetëm me vendim të Kuvendit, në marrjen e një vendimi të tillë ai nuk luan vetëm rolin e një noteri, që kthen një mocion në kërkesë drejtuar Gjykatës, pasi në një rast të tillë Kushtetuta do të parashikonte të drejtën e një të dhjetës së deputetëve ose të Kuvendit për t'iu drejtuar vetë Gjykatës, pa pasur nevojë të ndiqej një procedurë parlamentare. Pika 4 e nenit 70 të Kushtetutës i ka njohur Kuvendit të drejtën që, pa i hyrë çështjes në themel, të verifikojë nëse pretendimet e ngritura janë nga ato që parashikohen në nenin 70, pika 3, të Kushtetutës dhe të vendosë për dërgimin e çështjes në Gjykatë. Sipas shumicës, në aktet e depozituara nuk rezultojnë që për deputeten dhe për bashkëshortin e saj të plotësohen kriteret kushtetuese të parashikuara në nenin 70, pika 3, të Kushtetutës për vënien në lëvizje të Gjykatës, sipas pikës 4 të nenit 70 të Kushtetutës (*shih raportin përfundimtar të deputetëve të shumicës parlamentare drejtuar Kryetares së Kuvendit dhe KRRMI-së në datën 17.10.2022, faqet 29-33*).

43. Gjykata vëren se në mbështetje të nenit 70 të Kushtetutës dhe neneve 13, pika 7, 55 dhe 119/1 të Rregullores së tij, me vendimet nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 Kuvendi ka vendosur mosmiratimin e raportit të pakicës parlamentare dhe miratimin e raportit të shumicës me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka, duke vendosur, në thelb, mosdërgimin në Gjykatë të çështjes për konstatimin e papajtueshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes.

44. Duke analizuar situatën juridike të krijuar, Gjykata konstaton se shkak i lindjes së mosmarrëveshjes së kompetencës ndërmjet kërkuesit, nga njëra anë, dhe Kuvendit, nga ana tjetër, si subjekte në konflikt, janë vendimet e këtij të fundit. Për rrjedhojë, objekt i vlerësimit të saj janë si vendimi nr. 83/2022, ashtu edhe ai nr. 84/2022, të cilat kanë ndikuar në mënyrë të drejtpërdrejtë në të drejtën e kërkuesit që, bazuar në mocionin e tij, Kuvendi të vendosë t'i drejtohet Gjykatës. Në këtë kuptim, në çështjen në shqyrtim, detyrë e Gjykatës mbetet zgjidhja e mosmarrëveshjes së kompetencës përmes shqyrtimit të kushtetutshmërisë të vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit.

45. Sikundër u theksua edhe më lart, Gjykata ka vlerësuar se sipas nenit 70, pika 4, të Kushtetutës, Kuvendi nuk mund të vërë në diskutim mocionin e paraqitur dhe nuk mund t'ia

nënshtrojë atë debatit parlamentar, por vendimmarrja e tij si organ kolegjal është e domosdoshme me qëllim vënien në lëvizje të kësaj Gjykate për t'u shprehur për themelin e çështjes, për sa kohë që pa një vendim të shumicës parlamentare Gjykata nuk mund të shqyrtojë kërkesa të tilla. Vendimmarrja e Kuvendit në raste të tilla është në funksion të legjitimitetit të këtij organi si një nga subjektet që mund të vërë në lëvizje juridiksionin kushtetues (*shih vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

46. Gjykata vlerëson se domosdoshmëria e një vendimmarrjeje paraprake nga Kuvendi në raste të tilla duhet kuptuar edhe si një shfaqje e parimit të gjithëpranuar të autonomisë parlamentare. Ky parim nënkupton, midis të tjerash, që Kuvendi, si interpretuesi i parë i normës kushtetuese, gjatë zbatimit të saj ka autoritet fillestar për të shqyrtuar dhe gjykuar kërkesat për shkelje të prezumuara të rregullimit të nenit 70, pika 3, të Kushtetutës. Nga ana tjetër, ky parim nuk duhet kuptuar si një mundësi për Kuvendin që, përmes vendimeve të shumicës parlamentare, të kufizojë mundësinë e Gjykatës për t'u shprehur për themelin e çështjes. Kushtetuta e kufizon autonominë parlamentare për mbrojtjen e të drejtave të pakicave parlamentare dhe të deputetëve të veçantë. Për këtë arsye, Kuvendi në këto raste nuk mund t'i hyjë themelit të çështjes, pra vlerësimi nëse veprimet konkrete të pretenduara të kryera nga deputeti janë të papajtueshme me mandatin e tij, sepse, në të kundërt, do të ndërhynte në kompetencat që kushtetutëbërësi ia ka njohur vetëm Gjykatës.

47. Gjykata ka pohuar se Kuvendi, sipas nenit 75, pika 2, të Kushtetutës, organizohet dhe funksionon sipas Rregullores së miratuar nga shumica e të gjithë anëtarëve të tij. E drejta e Kuvendit për të miratuar rregullat e organizimit dhe të funksionimit të tij ka të bëjë me parimin themelor të autonomisë procedurale (normative dhe organizative) të tij, sipas të cilit Kuvendi duhet të ketë të drejtën ekskluzive për të rregulluar organizimin e tij, rolin e deputetëve, strukturën dhe procedurat e brendshme. Për shkak të parimit të vetërregullimit të Kuvendit, në parim Rregullorja e tij nuk i nënshtrohet kontrollit kushtetues nga Gjykata. Mosrespektimi i saj e bën veprimtarinë parlamentare antikushtetuese vetëm nëse janë prekur dispozita të nivelit kushtetues, që gjejnë pasqyrim në të, ndërsa për çështje të tjera Rregullorja e Kuvendit nuk mund të jetë objekt kontrolli kushtetues. Gjykata rithekson se Kuvendi është organi që me rregullore interpreton jo vetëm normat kushtetuese, por edhe normat e tjera të rregullores së tij në praktikën e rasteve konkrete. Në rastet kur Kuvendi ka bërë vetë interpretim të normave të rregullores së tij dhe kur këto norma nuk janë të parashikuara drejtpërdrejt nga Kushtetuta, por u takojnë interpretimeve e diskrecionit të atij organi, Gjykata Kushtetuese nuk mund të arrijë në konkluzione të ndryshme (*shih vendimin nr. 1, datë 16.02.2022 të Gjykatës Kushtetuese*).

48. Në këtë drejtim, Gjykata vëren se, ashtu siç pohuan edhe palët në gjykim, rregullimet e posaçme të nenit 119/1 të Rregullores së Kuvendit, sipas të cilave mocioni për të dërguar çështjen në Gjykatë për të konstatuar papajtueshmërinë e veprimtarisë së deputetit i nënshtrohet në Kuvend shqyrtimit juridiko-formal pa debat, përbëjnë reflektim të jurisprudencës kushtetuese mbi nenin 70, pika 4, të Kushtetutës (*shih vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese*). Për rrjedhojë, Gjykata do ta analizojë procedurën e ndjekur nga Kuvendi në nivel kushtetues, duke mbajtur në konsideratë se mosmarrëveshja e palëve lidhet me kuptimin e ndryshëm të shqyrtimit juridiko-formal të mocionit.

49. Gjykata evidenton se termi “mocion” në Kushtetutë gjendet përveçse në nenin 70, pika 4 edhe në nenin 104 në lidhje me mocionin e besimit ndaj Këshillit të Ministrave dhe në nenin 105 të saj në lidhje me mocionin e mosbesimit ndaj Kryeministrit. Në këtë kuptim, mocioni është një instrument parlamentar që ka për qëllim të nxisë një diskutim në Kuvend për një çështje të caktuar dhe për të cilën duhet të ketë një vendimmarrje nga ky i fundit. Pavarësisht se mocioni është një akt parlamentar i “drejtimit politik”, ai ka një pasojë juridike ngushtësisht të lidhur me çështjen në diskutim.

50. Gjykata ripohon se verifikimi dhe vlerësimi i kriterëve juridiko-formale të kërkesave të kësaj natyre është një çështje që i përket Kuvendit, ndërsa vlerësimi i meritës së çështjes, pra nëse me veprimet e tij deputeti ka shkelur parashikimin kushtetues të pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës, me pasojë konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit, është një çështje që i përket ekskluzivisht Gjykatës. Kjo Gjykatë ka theksuar edhe më parë se është organi i vetëm që ka kompetencën të vendosë nëse veprimet konkrete të një anëtari të Kuvendit, kundër të cilit është iniciuar procedura për konstatimin e papajtueshmërisë me mandatin, janë në kundërshtim me Kushtetutën (*shih vendimet nr. 7, datë 24.02.2016; nr. 44, datë 07.10.2011; nr. 29, datë 30.06.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

51. Edhe pse në përmbajtjen e pikës 4 të nenit 70 të Kushtetutës nuk është përdorur termi “është i detyruar”, kjo nuk nënkupton se vlerësimi në këtë rast është në kompetencë të Kuvendit, por se vënia në lëvizje e Gjykatës kërkon një vendimmarrje të këtij organi, e cila është produkt i seancës plenare, pas respektimit të procedurave parlamentare. Nëse do të pranohej një pushtet i tillë i pakufizuar i Kuvendit, atëherë parashikimi kushtetues do të zhvishej nga qëllimi i tij, çka do të përbënte një abuzim me pushtetin e shumicës dhe do të ishte në kundërshtim me parimin e ndarjes dhe të balancimit ndërmjet pushteteve. Institucionalizimi i pushtetit të pakicës parlamentare, i materializuar në të drejtën për të kërkuar vënien në lëvizje të Gjykatës, është bërë nga kushtetutëbërësi me qëllim shmangien e qëndrimeve politike nga ana e shumicës parlamentare. Në rast se do të pranohej një interpretim i ndryshëm i kësaj norme, atëherë pakica parlamentare do të diskriminohej në raport me shumicën parlamentare,

për sa kohë që ushtrimi i së drejtës së saj kushtetuese, i garantuar në pikën 4 të nenit 70 të Kushtetutës, do të ishte në diskrecionin e kësaj të fundit (*shih vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

52. Nën dritën e standardeve të sipërpërmendura, Gjykata rithekson se Kuvendi shqyrton vetëm nëse mocioni i paraqitur ka të bëjë me papajtueshmërinë e mandatit të deputetit. Shqyrtimi juridiko-formal do të thotë që organi juridiksional, në këtë rast Kuvendi, nuk zhvillon hetim për përcaktimin e fakteve, pra nuk shqyrton dhe debaton provat me qëllim përcaktimin e fakteve dhe rrethanave. Në këtë lloj procedure Kuvendi vlerëson *prima facie* nëse pretendimi i paraqitur në mocion është haptazi i pabazuar ose jo. Fakti që pretendimi i parashtruar në mocion nga një e dhjeta e deputetëve ose Kryetari i Kuvendit kundërshtohet nga një pjesë tjetër e deputetëve të Kuvendit, nuk duhet të përbëjë shkak për mosmiratimin e mocionit, sepse qëllimi i shqyrtimit juridiko-formal nuk është të vërtetojë papajtueshmërinë e mandatit të deputetit.

53. Duke iu rikthyer rastit në shqyrtim, Gjykata konstaton se gjatë procedurës së vlerësimit të raporteve përfundimtare të paraqitura për diskutim në seancën plenare të datës 17.11.2022 nga kërkuesi dhe shumica parlamentare, me vendimet nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 Kuvendi ka vlerësuar se Gjykata nuk mund të investojë në shqyrtimin e çështjes, pasi nuk bëhet fjalë për veprime konkrete të deputetit që përbëjnë shkelje të nenit 70, pika 3, të Kushtetutës.

54. Në këndvështrim të sa më lart, si dhe rrethanave të rastit konkret, Gjykata vëren se Kuvendi nuk mund të vlerësojë në themel nëse deputetja në fjalë, përmes bashkëshortit të saj, ka kryer veprimtari fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor dhe nëse ka fituar pasuri të këtyre, si dhe nëse veprimet/mosveprimet e deputetes, përmes bashkëshortit të saj, përbëjnë shkelje të pikës 2 ose të pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës. Me fjalë të tjera, sipas Gjykatës, çështja e vlerësimit të papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes, e cila nëpërmjet bashkëshortit mund të ketë ushtruar veprimtari fitimprurëse që burojnë nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor dhe të ketë fituar pasuri të këtyre, referuar fakteve, nuk i takon vlerësimit të Kuvendit, por vlerësimit të kësaj Gjykate, pasi ato (faktet) kërkojnë shqyrtimin në themel, në mënyrë që të mund të përcaktohet nëse duhet të klasifikohen në parashikimet e nenit 70, pika 2 ose nenit 70, pika 3, të Kushtetutës.

55. Gjykata rithekson se në zbatim të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës një e dhjeta e deputetëve të Kuvendit ka të drejtë të paraqesë mocion për konstatimin e papajtueshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetit, ndërsa vendimmarrja e Kuvendit është e domosdoshme me qëllim vënien në lëvizje të kësaj Gjykate për t'u shprehur për themelin e çështjes, për sa kohë që pa një vendim të këtij organi Gjykata nuk mund të shqyrtojë kërkesa të tilla.

56. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se në rastin konkret Kuvendi duhet të kishte pranuar mocionin e kërkuesit dhe të dërgonte çështjen për shqyrtim në këtë Gjykatë, në mënyrë që aspektet e pretenduara si papajtueshmëri të mandatit të deputetes Olta Xhaçka t'i nënshtroheshin vlerësimit kushtetues, pasi gjatë gjykimit kushtetues nuk u verifikua ndonjë pengesë juridiko-formale që mocioni të pengohej nga Kuvendi.

57. Bazuar në këto konsiderata, Gjykata çmon se vendimet e Kuvendit nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 për mosmiratimin e raportit përfundimtar të kërkuesit dhe miratimin e raportit përfundimtar të shumicës parlamentare për papajtueshmërinë e pretenduar të mandatit të deputetes, kanë cenuar të drejtën kushtetuese të një të dhjetës së deputetëve për të mos u penguar mocioni i tyre nga Kuvendi në kushtet e mosverifikimit të pengesave formale.

58. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimet e kërkuesit janë të bazuara dhe, si të tilla, duhet të pranohen.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131, shkronja “ç”, si dhe neneve 54, 55, 56, 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, me shumicë votash,

V E N D O S I:

1. Pranimin e kërkesës.
2. Zgjidhjen e konfliktit/mosmarrëveshjes së kompetencës ndërmjet Kuvendit të Shqipërisë dhe subjektit kushtetues në konflikt, jo më pak se 1/10-ta e deputetëve.
3. Shfuqizimin e vendimeve nr. 83, datë 17.11.2022 “Për mosmiratimin e raportit të pakicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin, me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka” dhe nr. 84, datë 17.11.2022 “Për miratimin e raportit të shumicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin, me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka” të Kuvendit të Shqipërisë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë.

Ky vendim është përfundimtar dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare
Tiranë më 23.01.2023

Shpallur më 22.02.2023

MENDIM PAKICE

1. Në çështjen nr. 9 (Nj) 2022 të Regjistrimit Themeltar, me kërkues jo më pak se një e dhjeta e deputetëve të Kuvendit, jam kundër qëndrimit të shumicës që ka vendosur të pranojë kërkesën dhe të zgjidhë konfliktin/mosmarrëveshjen e kompetencës ndërmjet Kuvendit dhe subjektit kushtetues në konflikt, jo më pak se 1/10-ta e deputetëve, duke shfuqizuar vendimet nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit, si të papajtueshme me Kushtetutën. Në mbështetje të nenit 132, pika 3, të Kushtetutës dhe nenit 72, pika 8, të ligjit nr. 8577/2000, që parashikojnë publikimin e mendimit të pakicës së bashku me vendimin përfundimtar të Gjykatës Kushtetuese, parashtrroj në vijim argumentet që mbështesin qëndrimin tim kundër në këtë çështje.

2. Kërkuesi, 1/10-ta e deputetëve, i është drejtuar Gjykatës për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës së krijuar mes tij dhe Kuvendit, si rrjedhojë e cenimit nga ky i fundit i së drejtës për të kërkuar konstatimin e papajtueshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetit. Subjekti i interesuar, deputetja Olta Xhaçka, ka parashtruar në prapësimet e saj se kërkuesi nuk legjitimohet, në kuptim të neneve 131, pika 1, shkronja “ç” dhe 134, pika 1, shkronja “c”, të Kushtetutës, si dhe nenit 54 të ligjit nr. 8577/2000, pasi 1/10-ta e deputetëve nuk përbën subjekt kushtetues, në kushtet kur neni 70, pika 4, i Kushtetutës i ka dhënë të drejtën vetëm për të paraqitur mocion, që, në vetvete, përbën një propozim që i drejtohet Kuvendit. Kjo dispozitë kushtetuese nuk e detyron Kuvendin të miratojë mocionin e pakicës dhe të vendosë dërgimin e çështjes në Gjykatë, pasi kompetencën për inicimin, me kërkesë, të gjykimit kushtetues në këtë rast e ka vetëm Kuvendi.

3. Duke iu referuar jurisprudencës kushtetuese, konstatoj se gjatë shqyrtimit të çështjeve të kësaj natyre, me interpretimin që i ka bërë nenit 70 të Kushtetutës, Gjykata ka synuar të përcaktojë juridiksionin e saj në lidhje me kontrollin e pajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetit. Gjykata, bazuar në nenin 70, pika 3, të Kushtetutës, ka vlerësuar se shmangia e fitimeve/të ardhurave nga buxheti i shtetit është një detyrim që buron drejtpërdrejt nga kjo dispozitë, e cila ndalon shprehimisht jo vetëm kryerjen e veprimtarisë fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit ose pushtetit vendor, por edhe që “*të fitohen pasuri të këtyre*”, pavarësisht mënyrës se si fitohen ato. Ndërsa sipas paragrafit 2 të nenit 70 Kushtetuta ua ka deleguar ligjeve të posaçme rastet e papajtueshmërisë, në pikën 3 të kësaj dispozite ka preferuar të vendosë ndalimin në rang kushtetues dhe ta cilësojë si të papajtueshëm me funksionin e deputetit ushtrimin e aktivitetit fitimprurës prej tij, kur të ardhurat nga ky aktivitet burojnë nga buxheti i shtetit. Ky ndalim është i shprehur qartë dhe pa ekuivok nga kushtetutëbërësi, i cili ka pasur si qëllim eliminimin e plotë të shkaqeve për ta konsideruar funksionin e deputetit si një mundësi të mirë për të shtuar burimin e të ardhurave private nëpërmjet pozitës së favorshme që ai ka si anëtar i organit më të lartë përfaqësues. Për çdo shkelje të pikës 3 të nenit 70 të

Kushtetutës, kur kërkohet konstatimi i papajtueshmërisë me mandatin e deputetit, Kuvendi është i detyruar ta dërgojë çështjen në Gjykatën Kushtetuese, e cila është organi i vetëm që ka kompetencën ta shqyrtojë në themel çështjen. Në raste të tilla hapësira e vlerësimit të Kuvendit lidhet vetëm me verifikimin e kriterëve juridiko-formale, duke respektuar procedurat parlamentare të parashikuara në Rregulloren e këtij organi (*shih vendimet nr. 7, datë 24.02.2016; nr. 32, datë 03.06.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

4. Në kuptim të sa më sipër, shumica duhej të kishte përcaktuar fillimisht çështjen e juridiksionit të saj, në referim të dispozitës kushtetuese mbi të cilën është mbështetur mocioni dhe është vënë në lëvizje Kuvendi. Kjo merr rëndësi veçanërisht në rastin konkret, për sa kohë që në jurisprudencën kushtetuese janë përcaktuar dy organe të ndryshme që kanë juridiksion për shqyrtimin e rasteve të pajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit, Kuvendi në rastet e pikës 2 të nenit 70 dhe Gjykata Kushtetuese në rastet e pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës.

5. Siç shprehet edhe shumica, në jurisprudencën kushtetuese është vlerësuar se *“kushtetutëbërësi e ka ngritur në nivel kushtetues të drejtën e pakicës parlamentare (në këtë rast 1/10-ta e deputetëve) për të kërkuar vënien në lëvizje të Gjykatës Kushtetuese, si shprehje të ushtrimit të pushtetit të saj kontrollues ndaj shumicës parlamentare. Duke i dhënë asaj një mbrojtje kushtetuese kushtetutëbërësi ka evituar ndërhyrjen e shumicës në ushtrimin e kësaj të drejte, si dhe diskrecionin e shumicës në interpretimin dhe vlerësimin e saj rast pas rasti. Në të tilla raste Kuvendi nuk mund të vërë në diskutim mocionin e paraqitur dhe nuk mund t'ia nënshtrijë atë debatit parlamentar, por vendimmarrja e tij si organ kolegjal është e domosdoshme me qëllim vënien në lëvizje të kësaj Gjykate për t'u shprehur për themelin e çështjes, për sa kohë që pa një vendim të shumicës parlamentare Gjykata nuk mund të shqyrtojë kërkesa të tilla. Vendimmarrja e Kuvendit në raste të tilla është në funksion të legjitimitetit të këtij organi si një nga subjektet që mund të vënë në lëvizje juridiksionin kushtetues. Kuvendi në këto raste nuk mund t'i hyjë themelit të çështjes, pra vlerësimit nëse veprimet konkrete të pretenduara të kryera nga deputeti janë të papajtueshme me mandatin e tij, sepse në të kundërt do të ndërhynte në kompetencat që kushtetutëbërësi ia ka njohur vetëm Gjykatës Kushtetuese. Edhe pse në përmbajtjen e pikës 4 të nenit 70 të Kushtetutës nuk është përdorur termi “është i detyruar”, kjo nuk nënkupton se vlerësimi në këtë rast është në kompetencë të Kuvendit, por se vënia në lëvizje e Gjykatës kërkon një vendimmarrje të këtij organi, e cila është produkt i seancës plenare, pas respektimit të procedurave parlamentare. Nëse do të pranohej një pushtet i tillë i pakufizuar i Kuvendit, atëherë parashikimi kushtetues do të zhvishej nga qëllimi i tij, çka do të përbënte një abuzim me pushtetin e shumicës dhe do të ishte në kundërshtim me parimin e ndarjes dhe të balancimit ndërmjet pushteteve. Institucionalizimi i pushtetit të pakicës parlamentare, i materializuar në të drejtën për të kërkuar vënien në lëvizje të Gjykatës*

Kushtetuese, është bërë nga kushtetutëbërësi me qëllim shmangien e qëndrimeve politike nga ana e shumicës parlamentare. Në rast se do të pranohej një interpretim i ndryshëm i kësaj norme, atëherë pakica parlamentare do të diskriminohej në raport me shumicën parlamentare, për sa kohë që ushtrimi i së drejtës së saj kushtetuese, i garantuar në pikën 4 të nenit 70 të Kushtetutës, do të ishte në diskrecionin e kësaj të fundit.” (shih vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese).

6. Ky është argumenti mbi të cilin shumica ka konstatuar se ekziston një mosmarrëveshje kompetencash midis subjekteve kushtetuese brenda të njëjtit pushtet, 1/10-ës së deputetëve, nga njëra anë, dhe Kuvendit, nga ana tjetër, pra jo një konflikt mes pushtetesh, i cili *prima facie* ka natyrë kushtetuese. Kjo mosmarrëveshje ka lindur për ushtrimin e kompetencës kushtetuese, konkretisht të së drejtës për mocion të 1/10-ës së deputetëve që detyronte Kuvendin të vendoste dërgimin e çështjes në Gjykatë për shqyrtimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes, përveçse për arsye penguese formale. Sipas saj, pretendimet e kërkuesit se vendimet e Kuvendit nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 kanë krijuar konflikt kompetence, kanë natyrë kushtetuese dhe të drejtat e pretenduara të cenuara parashikohen drejtpërdrejt nga Kushtetuta, çka përbën argument të mjaftueshëm për të legjitimuar kërkuesin në vënien në lëvizje të gjykimit kushtetues në kuptim të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës (*shih paragrafin 28 të vendimit*).

7. Në jurisprudencën kushtetuese është theksuar se një mosmarrëveshje kompetence që paraqitet për zgjidhje para Gjykatës Kushtetuese duhet të ketë natyrë kushtetuese, në kuptimin që subjektet e përfshirë në konflikt të jenë nga ato që i njeh Kushtetuta dhe që kompetenca e pretenduar të parashikohet si e tillë. Në këtë mënyrë, gjykimi në Gjykatën Kushtetuese përqendrohet pikësëpari në zgjidhjen e mosmarrëveshjeve të kompetencës për sa u takon funksioneve të nivelit kushtetues (*shih vendimet nr. 20, datë 04.05.2007; nr. 29, datë 21.12.2006 të Gjykatës Kushtetuese*). Referuar juridiksionit të saj për shqyrtimin e konflikteve të kompetencave, Gjykata ka theksuar se çdo organ juridiksional, qoftë si institucion ose organ pushteti, në kuptimin klasik administrativ të tij, apo dhe si subjekt që ushtron funksionet në një situatë pavarësie të plotë të garantuar nga Kushtetuta, konsiderohet i legjitimuar për të qenë palë në mosmarrëveshje pushtetesh. Gjatë shqyrtimit të këtyre kërkesave Gjykata analizon kuptimin e standardeve kushtetuese, si edhe pozitën kushtetuese në strukturën institucionale shtetërore të organit që pretendon mosmarrëveshjen, duke u ndalur veçanërisht në kompetencat kushtetuese e ligjore të atij organi, si dhe në ballafaqimin e këtyre kompetencave me ato të organit që pretendohet se ka marrë kompetencën, duke shkaktuar, për rrjedhojë, lindjen e mosmarrëveshjes.

8. Bazuar në këto standarde, në rastin konkret do duhej të ishte përcaktuar dhe arsyetuar nëse në këtë rast janë të pranishme të gjitha elementet e një mosmarrëveshjeje kompetencash. Konkretisht, duhej të përcaktohej se Kuvendi, si pushtet ligjvënës, e ka konsideruar veten kompetent për të vlerësuar dhe vendosur mbi çështje që janë kompetencë e pakicës parlamentare në kuptim të përmbajtjes së nenit 70 të Kushtetutës. Duke iu referuar rastit në shqyrtim, shumica nuk ka arritur të argumentojë se ndërmjet kërkuesit, 1/10-ta e deputetëve, nga njëra anë, dhe Kuvendit, nga ana tjetër, ka lindur në realitet një mosmarrëveshje për ushtrimin e së njëjtës kompetencë kushtetuese. Po ashtu, ajo nuk ka arritur të argumentojë se si e drejta e 1/10-ës të deputetëve konvertohet në një kompetencë kushtetuese, e cila në këtë rast është marrë nga Kuvendi, pra është mohuar ose është ushtruar nga vetë ky i fundit.

9. Siç arsyeton edhe shumica, mocioni është një instrument parlamentar që ka për qëllim të nxisë një diskutim në Kuvend për një çështje të caktuar dhe për të cilën duhet të ketë një vendimmarrje nga ky i fundit. Pavarësisht se mocioni është një akt parlamentar i “drejtimit politik”, ai ka një pasojë juridike ngushtësisht të lidhur me çështjen në diskutim (*shih paragrafin 49 të vendimit*). Referuar përkufizimit që i bëhet mocionit në procedurat parlamentare, ai është një propozim formal nga anëtarët e asamblesë parlamentare që ajo të ndërmarrë veprime të caktuara, pra një procedurë me anë të së cilës propozimet i paraqiten për shqyrtim dhe vlerësim asamblesë.¹

10. Edhe në këtë kuptim, vlerësoj se e drejta e pakicës parlamentare, e identifikuar si një grupim që përbën 1/10-ën e deputetëve të Kuvendit, është garantuar në rastin konkret, pasi ajo ka vënë në lëvizje procedurat parlamentare për konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e funksionit nga deputetja Olta Xhaçka. Përveç kësaj të drejte, e cila është ngritur në nivel kushtetues dhe është e mbrojtur kushtetutshmërisht, nuk është evidentuar nga shumica kompetenca kushtetuese që është cenuar në rastin konkret dhe për më tepër që ajo i përket këtij grupimi parlamentar.

11. Dua të eidentoj në këtë kuptim rastet e komisioneve hetimore, për të bërë dallimin mes kompetencave të natyrës kushtetuese që vihen në diskutim në të dyja rastet. Për sa u përket komisioneve hetimore Gjykata ka pranuar t'i shqyrtojë këto çështje në dritën e konfliktit të kompetencave, duke qenë se në këtë rast diskutohet ushtrimi i kompetencës së hetimit, që ka të bëjë me funksionin ligjvënës dhe atë të kontrollit të Kuvendit dhe që ushtrohet nga vetë pakica parlamentare, e cila përcakton objektin e hetimit, çështjet që do të hetohen dhe e ushtron atë nëpërmjet pjesëmarrjes në komisione dhe kryerjes së veprimeve konkrete hetimore sipas parashikimeve përkatëse ligjore. Në ndryshim nga to, në rastin konkret nuk ka asnjë

¹ <https://www.britannica.com/topic/motion-parliamentary-procedure>.

kompetencë të nivelit kushtetues që është penguar të ushtrojë kërkuesi, 1/10-ta e deputetëve. Të vetmet kompetenca të kësaj natyre (*kupto kushtetuese*) janë ajo e Kuvendit për të vlerësuar çështjen (hapësira e këtij vlerësimi) dhe e Gjykatës Kushtetuese për të shqyrtuar në themel çështjen. Ndërkohë që mbrojtja kushtetuese e së drejtës së 1/10-ës së deputetëve për të paraqitur mocion nuk përbën argument të mjaftueshëm për të legjitimuar pakicën parlamentare në një konflikt kushtetues.

12. Në këtë situatë shumica duhej të bënte një analizë të hollësishme të kompetencës kushtetuese të secilit organ dhe të shkaqeve që kanë krijuar mosmarrëveshjen e kompetencës ndërmjet dy subjekteve kushtetuese, duke qenë detyrë e kësaj Gjykate zgjidhja e këtyre mosmarrëveshjeve me anë të eliminimit të shkaqeve që i kanë lindur ato. Shumica, duke mos përcaktuar se cila është kompetenca kushtetuese e pakicës parlamentare, pra e subjektit kushtetues që Kushtetuta i ka njohur një të drejtë të caktuar në këtë proces, nuk ka arritur as të zgjidhë këtë konflikt të pretenduar nëpërmjet eliminimit të shkaqeve të lindjes së tij.

13. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka theksuar se organet që zbatojnë normat kushtetuese shfaqen edhe si interpretuesit e parë të normës kushtetuese. Duke iu referuar jurisprudencës kushtetuese të deritanishme, 1/10-ta e deputetëve, si subjekt kushtetues, nuk rezulton t'i jetë drejtuar më parë kësaj Gjykate me kërkesë për zgjidhjen e konfliktit të kompetencave në raste të ngjashme, duke mos e legjitimuar veten më parë si subjekt në një konflikt të tillë me natyrë kushtetuese. Edhe pse ky subjekt ka marrë pjesë në gjykimin kushtetues në disa çështje që kanë të bëjnë me pajtueshmërinë e mandatit të deputetit, rezulton që ai të jetë thirrur nga Gjykata si subjekt i interesuar (me kërkesë ose kryesisht) në kuptim të nenit 39, pika 1, shkronja "b", të ligjit nr. 8577/2000, si subjekt që ka pasur interes të drejtpërdrejtë në çështje dhe jo si subjekt në mosmarrëveshje për kompetencë, në kuptim të shkronjës "ç" të këtij neni (*shih vendimet nr. 32, datë 03.06.2016; nr. 72, datë 07.12.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

14. Më konkretisht, në vitin 2016 një grup deputetësh i ka kërkuar Kuvendit konstatimin e mbarimit të mandatit të deputetes V.L., në kuptim të nenit 70, pika 2, të Kushtetutës, kërkesë të cilën Kuvendi ka vendosur të mos e miratojë. Pas shpalljes së vendimit nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës, deputetët kërkues nuk i janë drejtuar Gjykatës drejtpërdrejt me kërkesë për zgjidhjen e konfliktit të kompetencave, por i kanë përsëritur Kuvendit kërkesën për dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese. Në vijim të kësaj kërkesë, si dhe të kërkesës së vetë deputetit për vijimin e procedurës, Kuvendi ka marrë vendim për iniciimin e kontrollit kushtetues (*shih vendimin nr. 93, datë 17.05.2016 të Kolegjit të Gjykatës Kushtetuese*). Në të njëjtën mënyrë, në rastin e mandatit të deputetit R.S., për të cilin Kuvendi kishte vendosur fillimisht mosmiratimin e kërkesës së 20 deputetëve, pas vendimit të Gjykatës Kushtetuese,

1/10-ta e deputetëve i është drejtuar sërish Kuvendit për të dërguar çështjen në këtë Gjykatë. Kuvendi, referuar kësaj kërkesë, si dhe kërkesës së vetë deputetit për vijimin e procedurave, ka vendosur të vërë në lëvizje gjykimin kushtetues, ndërkohë që edhe në këtë rast 1/10-ta e deputetëve nuk ka iniciuar vetë një gjykim për zgjidhjen e konfliktit të kompetencave (*shih vendimin nr. 72, datë 07.12.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

15. Gjykata ka theksuar se vetëm në lidhje me ndalimin e pikës 3 të nenit 70 kushtetutëbërësi ka parashikuar vënien në lëvizje të Gjykatës Kushtetuese, kurse për sa u takon rasteve të tjera të papajtueshmërisë, sipas paragrafit 2 të nenit 70 të Kushtetutës ose ligjeve tek të cilat ai referon, ajo nuk ka juridiksion. Pra konstatimi i papajtueshmërisë së mandatit të deputetit është në juridiksionin e Gjykatës Kushtetuese vetëm në rastet e parashikuara nga neni 70, pika 3, i Kushtetutës, kurse për të gjitha rastet e tjera legjislatori ka parashikuar vetë Kuvendin si institucionin i cili vendos për heqjen ose jo të mandatit të deputetit (*shih vendimin nr. 72, datë 07.12.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

16. Edhe në rastet e shkeljes së pikës 3 të nenit 70, norma kushtetuese dhe vetë Gjykata janë shprehur se Kryetari i Kuvendit ose 1/10 e anëtarëve të tij janë subjektet që iniciojnë procedurat parlamentare, kurse Kuvendi është subjekti i posaçëm që vë në lëvizje gjykimin kushtetues. Neni 70, pika 4, i Kushtetutës është një dispozitë me karakter procedural, që ka si qëllim të përcaktojë një rregullim të ndryshëm për mënyrën e vënies në lëvizje të kësaj Gjykate në rastet e shkeljes së paragrafit 3. Referuar përmbajtjes së normës kushtetuese rezulton se: Kuvendi vihet në lëvizje për shkeljen e pikave 2 dhe 3 të nenit 70 të Kushtetutës; Kuvendi vihet në lëvizje nga Kryetari i Kuvendit ose 1/10 e anëtarëve të tij; Kuvendi verifikon se çështja përfshihet në pikën 3 të nenit 70 dhe pasi verifikon kriteret formale dërgon çështjen në Gjykatën Kushtetuese, e cila konstaton papajtueshmërinë; Kuvendi vlerëson se çështja përfshihet në pikën 2 të nenit 70 Kushtetutës dhe vlerëson vetë në themel çështjen.

17. Duke pasur parasysh sa më sipër, për sa kohë që juridiksioni për shqyrtimin e pajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit është i ndarë, dhe detyrimi për të dërguar çështjen në Gjykatën Kushtetuese vlen vetëm për rastet e pikës 3 të nenit 70, a jemi para një konflikti kompetencash nëse Kuvendi vlerëson vetë çështjen dhe vendos vetë për të? Duke qenë se kërkesa/mocioni për dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese pranohet vetëm në rastet kur ai bazohet në pikën 3 të nenit 70, a gëzon të njëjtën mbrojtje kushtetuese e drejta e pakicës (1/10-ta) në rastet kur kërkohet konstatimi i papajtueshmërisë sipas pikës 2 të këtij neni? Nga ana tjetër, kjo mbrojtje kushtetuese a vlen në të njëjtën mënyrë edhe për Kryetarin e Kuvendit, i cili ka të njëjtën të drejtë si 1/10-ta e deputetëve për të iniciuar procedurën parlamentare? Si subjekt që vë në lëvizje mocionin, duke pasur të njëjtin pozicion kushtetues dhe rol me një grup deputetësh (1/10-ta), a do të mund të ngrinte Kryetari i Kuvendit një konflikt kompetencash

përpara Gjykatës, duke pretenduar cenimin e kompetencës së tij kushtetuese për t'iu drejtuar asaj? Këto pyetje do të duhej të ishin shtruar për diskutim dhe të ishin sqaruar nga shumica në vendimin e saj.

18. Sipas shumicës, Kuvendi nuk mund të vlerësojë në themel nëse deputetja në fjalë, përmes bashkëshortit të saj, ka kryer veprimtari fitimprurëse që buron nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor dhe nëse ka fituar pasuri të tyre, si dhe nëse veprimet/mosveprimet e deputetes, përmes bashkëshortit të saj, përbëjnë shkelje të pikës 2 ose të pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës. Me fjalë të tjera, çështja e vlerësimit të papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes, e cila nëpërmjet bashkëshortit mund të ketë ushtruar veprimtari fitimprurëse që burojnë nga pasuria e shtetit ose e pushtetit vendor dhe të ketë fituar pasuri të këtyre, referuar fakteve, nuk i takon vlerësimit të Kuvendit, por vlerësimit të kësaj Gjykate, pasi ato (faktet) kërkojnë shqyrtimin në themel, në mënyrë që të mund të përcaktohet nëse duhet të klasifikohen në parashikimet e nenit 70, pika 2 ose nenit 70, pika 3, të Kushtetutës (*shih paragrafin 54 të vendimit*). Në rastin konkret Kuvendi duhet të kishte pranuar mocionin e kërkuarit dhe të dërgonte çështjen për shqyrtim në Gjykatën Kushtetuese, në mënyrë që aspektet e pretenduara si papajtueshmëri të mandatit të deputetes t'i nënshtroheshin vlerësimit kushtetues, pasi gjatë gjykimit kushtetues nuk u verifikua ndonjë pengesë juridiko-formale që mocioni të pengohej nga Kuvendi (*shih paragrafët 56 dhe 57 të vendimit*).

19. Ky qëndrim i shumicës mbart premisat për të krijuar paqartësi jo vetëm në ushtrimin e veprimtarisë parlamentare, por edhe në lidhje me juridiksionin përkatës të Gjykatës Kushtetuese dhe atij të Kuvendit. Gjykata ka vlerësuar se Kuvendi nuk mund t'i hyjë themelit të çështjes vetëm në kuptim të pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës, që i përket juridiksionit kushtetues. Qëndrimi i shumicës, duke pranuar kërkesën dhe duke shfuqizuar vendimet e Kuvendit, pa përcaktuar nëse ato janë marrë në kundërshtim me kompetencat e tij ose me jurisprudencën kushtetuese, e cila ka përcaktuar rast pas rasti se cili është organi kompetent për të vendosur për këtë çështje, përbën devijim nga kjo jurisprudencë e konsoliduar, e cila nuk ka pranuar se Gjykata vihet në lëvizje në çdo rast nga Kuvendi dhe se është ajo organi që vlerëson nëse çështja përfshihet në fushën e veprimit të pikës 2 ose të pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës. Duke mos arritur të përcaktojë juridiksionin e Gjykatës në këtë çështje, shumica nuk ka arritur të përcaktojë se ka pasur shkelje kushtetuese në procedurën e ndjekur nga Kuvendi. Duke mos përcaktuar së në rastin konkret çështja bën pjesë në juridiksionin kushtetues, nuk është arritur të përcaktohet as konflikti kushtetues dhe për më tepër pozicioni i 1/10-ës në këtë konflikt, pra as e drejta e saj për t'iu drejtuar Gjykatës, e cila lidhet vetëm me procedurën parlamentare të iniciuar sipas pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës.

20. Shumica, bazuar në parimin e autonomisë parlamentare, shprehet më tej se ai “*nuk duhet kuptuar si një mundësi për Kuvendin që, përmes vendimeve të shumicës parlamentare, të kufizojë mundësinë e Gjykatës për t’u shprehur për themelin e çështjes. Kushtetuta e kufizon autonominë parlamentare për mbrojtjen e të drejtave të pakicave parlamentare dhe të deputetëve të veçantë. Për këtë arsye, Kuvendi në këto raste nuk mund t’i hyjë themelit të çështjes, pra vlerësimin nëse veprimet konkrete të pretenduara të kryera nga deputeti janë të pajtueshme me mandatin e tij, sepse, në të kundërt, do të ndërhynte në kompetencat që kushtetutëbërësi ia ka njohur vetëm Gjykatës*” (shih paragrafin 46 të vendimit).

21. Bazuar në këtë arsyetim konstatohet se, nga njëra anë, shumica ka vlerësuar se është cenuar e drejta e pakicës parlamentare për të kërkuar dërgimin e çështjes në Gjykatë, ndërkohë që ka evidentuar si kompetencë kushtetuese atë të Gjykatës për të shqyrtuar çështjen dhe për të vendosur në lidhje me themelin e saj. Edhe në vlerësimin tim, nëse do të kishim një konflikt kompetencash në këtë rast ai do të ishte mes dy organeve kushtetuese, Kuvendit dhe Gjykatës Kushtetuese, të cilat janë organet e vetme që kanë të drejtë të vendosin mbi këtë çështje, kompetencë kjo që nuk mund të mbrohet në gjykimin kushtetues nga një subjekt i ndryshëm, aq më pak nga 1/10-ta e deputetëve.

22. Duke vlerësuar megjithatë se procedura e zhvilluar nga Kuvendi nuk mund të përjashtohet nga kontrolli kushtetues, vlerësoj se e vetmja mënyrë për të vënë në lëvizje Gjykatën për kontrollin kushtetues është kërkesa e paraqitur në kuptim të nenit 131, pika 1, shkronja “e”, të Kushtetutës. Gjykata ka theksuar se duke pasur parasysh statusin kushtetues të Kuvendit si organ përfaqësues i popullit, mund të konkludohet se në parim, kontrolli parlamentar i referohet gjithë aktivitetit shtetëror dhe të gjitha autoriteteve publike. Por një kompetencë e tillë nuk e transformon Kuvendin në një super-organ të pushtetit të shtetit (*shih vendimin nr. 22, datë 05.05.2010 të Gjykatës Kushtetuese*). Për rrjedhojë, Kushtetuta nuk mund të përjashtojë nga kontrolli kushtetues as procedurën që zhvillohet nga Kuvendi për rastet e pajtueshmërisë me mandatin e deputetit.

23. Në vendimin e saj nr. 7, datë 24.02.2016, Gjykata ka vlerësuar se një e pesta e deputetëve, si një nga subjektet e parashikuara në nenin 134 të Kushtetutës, nuk legjitimohet t’i drejtohet drejtpërdrejt Gjykatës për të kërkuar konstatimin e pajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetit, por në të tilla raste, në pajtim me pikën 4 të nenit 70 të Kushtetutës, Gjykata mund të vihet në lëvizje vetëm me vendim të Kuvendit. Në vlerësimin tim kjo nuk nënkupton se ky subjekt, në përfundim të procedurave parlamentare, nuk mund t’i drejtohet Gjykatës për të kërkuar kontrollin, në pikëpamje të kushtetutshmërisë, të procedurave parlamentare dhe vendimmarrjes së Kuvendit. Pra, pika 4 e nenit 70 nuk përbën një pengesë absolute për të iniciuar gjykimin kushtetues, por kërkon shterimin fillimisht të procedurës

parlamentare. Jo më kot, me ndryshimet që i janë bërë ligjit nr. 8577/2000, në nenin 66, pika 2, si subjekt kërkues për shqyrtimin e pajtueshmërisë në ushtrimin e funksioneve është shtuar edhe 1/5-ta e deputetëve, subjekt ky që ka vënë aktualisht në lëvizje Gjykatën, duke kërkuar shfuqizimin e vendimeve nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 të Kuvendit, si të papajtueshme me Kushtetutën, si dhe konstatimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes Olta Xhaçka (kërkesa nr. 10 (Nj) 2022 e Regjistrisë Themeltar). Për të mos lënë pa kontroll veprimtarinë e Kuvendit dhe duke pasur parasysh rolin e pakicës parlamentare, është vetëm ky subjekt kushtetues që ka të drejtën, në rastet kur Kuvendi nuk vendos në përputhje me normat kushtetuese dhe jurisprudencën e kësaj Gjykate, të iniciojë një gjykim kushtetues në kuptim të nenit 131, pika 1, shkronja “e”, të Kushtetutës.

24. Për sa më sipër, në rastin konkret Gjykata duhej të kishte vendosur rrëzimin e kërkesës në shqyrtim. Përkundrazi, duke pranuar kërkesën e paraqitur nga 1/10-ta e deputetëve, vendimi i shumicës ka marrë natyrë formale, pasi nuk qartëson pozitën e Kuvendit dhe as juridiksionin të cilit i përket për shqyrtim kjo çështje, por në këtë mënyrë i ka hequr mundësinë Gjykatës që të vlerësojë në themel çështjen tjetër të paraqitur nga 1/5-ta e deputetëve, e cila vlerësoj se është mënyra e vetme për të vënë në lëvizje juridiksionin kushtetues në rast se Kuvendi nuk vepron në përputhje me detyrimin kushtetues sipas pikave 3 dhe 4 të nenit 70 të Kushtetutës.

Anëtare: Sonila Bejtja

MENDIM PAKICE

1. Në shqyrtimin e kërkesës së jo më pak se një të dhjetës së deputetëve të Kuvendit të Shqipërisë, pjesë e grupit parlamentar të Partisë Demokratike, me objekt: *“1. Zgjidhja e konfliktit të kompetencave ndërmjet Kuvendit të Shqipërisë dhe subjektit kushtetues në konflikt, jo më pak se 1/10 e deputetëve. 2. Deklarimi i vendimeve nr. 83, datë 17.11.2022 “Për mosmiratimin e raportit të pakicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka” dhe nr. 84, datë 17.11.2022 “Për miratimin e raportit të shumicës parlamentare në Këshillin për Rregulloren, Mandatet dhe Imunitetin me objekt konstatimin e pavlefshmërisë dhe mbarimit të mandatit të deputetes Olta Xhaçka” të Kuvendit të Shqipërisë, si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë”, ne, gjyqtarët në pakicë, ndajmë qëndrim të ndryshëm nga shumica për sa i përket legjitimitimit të kërkuarit dhe argumenteve të përdorura në funksion të këtij konkluzioni.*

2. Për të arsyetuar mendimin e pakicës është e nevojshme që paraprakisht t'i referohemi qëndrimit të shumicës për zgjidhjen që i ka bërë çështjes në shqyrtim. Kështu, argumentin kryesor për legjitimitimin e kërkuarit, shumica e ka bazuar në vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese, sipas të cilit: *“Kushtetutëbërësi e ka ngritur në nivel kushtetues të drejtën e pakicës parlamentare” (një e dhjeta e deputetëve) për të kërkuar vënien në lëvizje të Gjykatës, si shprehje të ushtrimit të pushtetit të saj kontrollues ndaj shumicës parlamentare.”*. Duke iu referuar të njëjtit vendim, shumica arsyeton *“se në rast se Kuvendi vihet në lëvizje me mocion të Kryetarit ose një të dhjetës së anëtarëve të tij, në kuptim të pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës, ai duhet të vendosë dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese, e cila është organi i vetëm që ka kompetencën të shqyrtojë në themel çështjen dhe të vendosë mbi papajtueshmërinë e mandatit të deputetit” (shih paragrafët 25 dhe 26 të vendimit).*

3. Në qëndrimin e mbajtur nga shumica, në vlerësimin tonë vlen të evidentohet një çështje thelbësore, ajo lidhur me legjitimitimin e një të dhjetës së deputetëve si një subjekt kushtetues që është cenuar në ushtrimin e kompetencës së tij, çështje kjo që vë në diskutim legjitimitetin e jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese.

4. Lidhur me legjitimitimin si subjekt kushtetues të një të dhjetës së deputetëve për të kërkuar zgjidhjen e konfliktit të kompetencave ndërmjet këtij grupimi dhe Kuvendit të Shqipërisë, shumica fillimisht, ka evidentuar jurisprudencën e Gjykatës, sipas së cilës: *“24. Gjatë interpretimit të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës, Gjykata ka theksuar parimin se norma e posaçme ka përparësi mbi normën e përgjithshme. Sipas saj, në rastet e procedurave për inicimin e kontrollit kushtetues të pajtueshmërisë me detyrën dhe vlerësimin të mandatit të deputetit, dispozita e pikës 4 të nenit 70 të Kushtetutës përbën normën e posaçme, për rrjedhojë*

aço prevalon mbi parashikimin e përgjithshëm të neneve 131 dhe 134 të Kushtetutës (shih vendimet nr. 72, datë 07.12.2016; nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese). 25. Kushtetutëbërësi e ka ngritur në nivel kushtetues të drejtën e pakicës parlamentare (një e dhjeta e deputetëve) për të kërkuar vënien në lëvizje të Gjykatës, si shprehje të ushtrimit të pushtetit të saj kontrollues ndaj shumicës parlamentare. Duke i dhënë asaj një mbrojtje kushtetuese, kushtetutëbërësi ka evituar ndërhyrjen e shumicës në ushtrimin e kësaj të drejte, si dhe diskrecionin e shumicës në interpretimin dhe vlerësimin e saj rast pas rasti (shih vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese). 26. Vënia në lëvizje e gjykimit kushtetues vetëm për rastin e verifikimit të papajtueshmërisë sipas pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës konsiderohet një instrument kontrolli ndaj pushtetit ligjvënës që kërkon gjykim nga kjo Gjykatë. Në jurisprudencën e saj në këtë drejtim Gjykata ka theksuar se në rast se Kuvendi vihet në lëvizje me mocion të Kryetarit ose një të dhjetës së anëtarëve të tij, në kuptim të pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës, ai duhet të vendosë dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese, e cila është organi i vetëm që ka kompetencën të shqyrtojë në themel çështjen dhe të vendosë mbi papajtueshmërinë e mandatit të deputetit (shih vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese). 27. Vënia në lëvizje e gjykimit kushtetues vetëm për rastin e verifikimit të papajtueshmërisë sipas pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës konsiderohet një instrument kontrolli ndaj pushtetit ligjvënës që kërkon gjykim nga kjo Gjykatë. Në jurisprudencën e saj në këtë drejtim Gjykata ka theksuar se në rast se Kuvendi vihet në lëvizje me mocion të Kryetarit ose një të dhjetës së anëtarëve të tij, në kuptim të pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës, ai duhet të vendosë dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese, e cila është organi i vetëm që ka kompetencën të shqyrtojë në themel çështjen dhe të vendosë mbi papajtueshmërinë e mandatit të deputetit (shih vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese)”.

5. Shumica argumenton se vendimet e Kuvendit nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 i kanë cenuar një të dhjetës së deputetëve “të drejtën kushtetuese për të mos u penguar mocioni i tyre nga Kuvendi në kushtet e mosverifikimit të pengesave formale” (shih paragrafin 57 të vendimit). Shumica ka vlerësuar se “... si rrjedhojë e vendimeve të kundërshtuara, ndërmjet kërkuarit, nga njëra anë, dhe Kuvendit, nga ana tjetër, ka lindur një mosmarrëveshje për ushtrimin e kompetencës kushtetuese, konkretisht të së drejtës për mocion të një të dhjetës së deputetëve që detyronte Kuvendin të vendoste dërgimin e çështjes në Gjykatë për shqyrtimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e mandatit të deputetes, përveçse për arsye penguese formale. Pretendimet e kërkuarit se vendimet e Kuvendit nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 kanë krijuar konflikt kompetence kanë natyrë kushtetuese dhe të drejtat e pretenduara si të cenuara parashikohen drejtpërdrejt nga Kushtetuta, çka përbën argument të mjaftueshëm për të legjitimuar kërkuarin në vënien në lëvizje të gjykimit kushtetues në kuptim të nenit 70, pika 4,

të Kushtetutës” (shih paragrafin 28 të vendimit). Më tej, sipas shumicës, “Kuvendi nuk mund të vërë në diskutim mocionin e paraqitur dhe nuk mund t’ia nënshtrojë atë debatit parlamentar, por vendimmarrja e tij si organ kolegjal është e domosdoshme me qëllim vënien në lëvizje të kësaj Gjykate për t’u shprehur për themelin e çështjes, për sa kohë që pa një vendim të shumicës parlamentare Gjykata nuk mund të shqyrtojë kërkesa të tilla. Vendimmarrja e Kuvendit në raste të tilla është në funksion të legjitimitetit të këtij organi si një nga subjektet që mund të vënë në lëvizje juridiksionin kushtetues (shih vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese)” (shih paragrafin 45 të vendimit).

6. Ndërkohë, në lidhje me “mocionin”, shumica argumenton se ai “është një instrument parlamentar që ka për qëllim të nxisë një diskutim në Kuvend për një çështje të caktuar dhe për të cilën duhet të ketë një vendimmarrje nga ky i fundit. Pavarësisht se mocioni është një akt parlamentar i “drejtimit politik”, ai ka një pasojë juridike ngushtësisht të lidhur me çështjen në diskutim” (shih paragrafin 49 të vendimit).

7. Për sa më lart, argumenti kryesor mbi të cilin bazohet konkluzioni i shumicës për legjitimitetin e një të dhjetës së deputetëve është respektimi i të drejtave dhe garancive kushtetuese për pakicën parlamentare. Mendojmë se ka një konfondim nga shumica të jurisprudencës kushtetuese në drejtim të rolit dhe funksionit që i është njohur pakicës parlamentare.

8. Në jurisprudencën e saj Gjykata ka elaboruar pushtetin e pakicës parlamentare, duke pranuar një të katërtën e deputetëve si një subjekt kushtetues për ngritjen e komisionit hetimor parlamentar. Gjykata ka vlerësuar se formulimi “është i detyruar”, i përdorur në nenin 77 të Kushtetutës, merr një tjetër kuptim dhe nuk interpretohet në të njëjtën mënyrë me rastin kur Kuvendi ka të drejtë të ngrejë një komision hetimor parlamentar. Përdorimi në Kushtetutë i shprehjes “është i detyruar”, jo vetëm që e vendos Kuvendin në një pozicion disi të veçantë, duke i hequr të drejtën për të vlerësuar vendimmarrjen për ngritjen e komisionit hetimor, por, njëkohësisht, institucionalizon një lloj tjetër autoriteti kushtetues, që njihet si pushtet i pakicës parlamentare (shih vendimin nr. 18, datë 14.05.2003 të Gjykatës Kushtetuese). Nëpërmjet shprehjes “është i detyruar” Kushtetuta ka evituar, veçanërisht për ngritjen e komisionit, kalimin e çështjes në procedurat e zakonshme të votimit, duke vendosur një balancë ndërmjet shumicës për të vendosur dhe së drejtës së pakicës së cilësuar. Nga ky këndvështrim i problemit, në atë vendim Gjykata ka konkluduar se “e drejta e pakicës vetëm për sa i përket kërkesës për ngritjen e komisionit hetimor mbetet një e drejtë e pakufizuar nga vullneti i shumicës”.

9. Vlerësojmë se qëndrimi i mbajtur nga Gjykata në vendimin nr. 18, datë 14.05.2003 përbën një jurisprudencë kushtetuese, tashmë të konsoliduar, që lidhet me pushtetin e pakicës

parlamentare për të ushtruar brenda funksionit të kontrollit parlamentar ngritjen e komisioneve të hetimit parlamentar, por që dallon nga të drejtat e tjera të pakicës parlamentare si pyetjet, interpelancat, apo mocionet për debat. Mbi këtë kuptim që jurisprudenca kushtetuese i ka dhënë pushtetit të pakicës parlamentare, thirrja për ndihmë e kësaj jurisprudence për të analizuar dhe për t'i dhënë të njëjtin kuptim me pushtetin e një të katërtës së deputetëve edhe mocionit të një të dhjetës së deputetëve për fillimin e procedurës që lidhet me verifikimin e rasteve të papajtueshmërisë së deputetit, mendojmë se nuk është në kohezion me jurisprudencën e kësaj Gjykate.

10. Rasti në shqyrtim lidhet me verifikimin e papajtueshmërisë me mandatin e deputetit. Interpretimi i pranuar nga shumica për pikën 4 të nenit 70 të Kushtetutës se “*Kuvendi nuk mund të vërë në diskutim mocionin e paraqitur dhe nuk mund t’ia nënshtrojë atë debatit parlamentar...*”, duke i dhënë Kuvendit një rol formal në këtë proces, në të vërtetë i ka hequr mundësinë pakicës parlamentare për të debatuar si në komisionin përkatës, ashtu edhe në seancën plenare.

11. Duke e pajisur një të dhjetën e deputetëve me një pushtet që në fakt Kushtetuta ia ka njohur një të katërtës së deputetëve, mendojmë se qëndrimi i shumicës bie ndesh me jurisprudencën e konsoliduar kushtetuese të zgjidhjes së mosmarrëveshjes së kompetencave ndërmjet pushteteve.

12. Shumica mban qëndrimin se ndërmjet një të dhjetës së deputetëve, nga njëra anë, dhe Kuvendit, nga ana tjetër, ka lindur një mosmarrëveshje për ushtrimin e kompetencës kushtetuese, konkretisht të së drejtës për të vënë në lëvizje Gjykatën për konstatimin e mbarimit të mandatit të deputetes. Sipas shumicës, “*pretendimet e kërkuesit se vendimet e Kuvendit nr. 83/2022 dhe nr. 84/2022 kanë krijuar konflikt kompetence kanë natyrë kushtetuese dhe të drejtat e pretenduara si të cenuara parashikohen drejtpërdrejt nga Kushtetuta*”, përbëjnë argument të mjaftueshëm për të legjitimuar kërkuesin për vënien në lëvizje të gjyqimit kushtetues në kuptim të nenit 70, pika 4, të Kushtetutës” (shih paragrafin 28 të vendimit). Ky qëndrim i mbajtur nga shumica, që i ka dhënë legjitimitet një të dhjetës së deputetëve për të vënë në lëvizje Gjykatën, mendojmë se nuk përputhet me jurisprudencën e saj ndër vite.

13. Zgjidhja e mosmarrëveshjes së kompetencës ndërmjet pushteteve është elaboruar gjerësisht nga Gjykata, duke analizuar natyrën e organeve mes të cilave ka lindur mosmarrëveshja, si dhe kompetencën ose mënyrën e ushtrimit të saj nga organi tjetër. Sipas jurisprudencës kushtetuese, çdo organ juridiksional, qoftë si institucion ose organ pushteti, në kuptimin klasik administrativ të tij, apo edhe si subjekt që ushtron funksionet në një situatë pavarësie të plotë të garantuar nga Kushtetuta, konsiderohet i legjitimuar për të qenë palë në mosmarrëveshje pushtetesh. Thënë këtë, Gjykata ka pranuar si subjekte që legjitimohen në një

konflikt pushtetesh jo vetëm organet juridiksionale, por edhe subjekte të tjera, por me kushtin që ato të ushtrojnë funksionet në mënyrë të pavarur. Përfshirja e një të katërtës së deputetëve në rrethin e subjekteve që legjitimohen për të nisur një gjykim kushtetues është bërë duke u nisur në radhë të parë me ushtrimin e këtij funksioni kushtetues në mënyrë të pavarur nga një grupim që ka një qëndrueshmëri edhe për numrin që përfaqëson, gjë të cilën nuk e ka një e dhjeta e deputetëve. Në vlerësimin tonë, përderisa Kushtetuta nuk ia ka dhënë as një të pestës së deputetëve të drejtën për të nisur një gjykim kushtetues për mosmarrëveshje pushtetesh, nuk mundet që këtë të drejtë ta gëzojë një numër edhe më i vogël, siç është një e dhjeta e deputetëve.

14. Nga ana tjetër, përcaktuese sipas jurisprudencës kushtetuese është që sfera e kompetencave të organeve ose subjekteve të konfliktuara duhet të jetë e përkufizuar nga norma kushtetuese (*shih vendimin nr. 29, datë 21.10.2009; nr. 20, datë 04.05.2007 të Gjykatës Kushtetuese*). Thënë kjo, kushti i dytë për të qenë një subjekt i legjitimuar në një mosmarrëveshje kompetence që paraqitet për zgjidhje para Gjykatës është natyra kushtetuese, në kuptimin që subjektet e përfshira në konflikt të jenë nga ato subjekte që i njeh Kushtetuta dhe që kompetenca e pretenduar të parashikohet si e tillë. Pikërisht, kompetenca e një të katërtës së deputetëve që parashikohet në nenin 77 të Kushtetutës nuk mund të barazohet me natyrën, por edhe me qëllimin që ka paraqitja e një mocioni nga një e dhjeta e deputetëve, referuar nenit 70 të Kushtetutës. Sikurse vetë shumica pranon se mocioni është një instrument parlamentar që ka për qëllim të nxisë një diskutim në Kuvend për një çështje të caktuar dhe për të cilën duhet të ketë një vendimmarrje nga ky i fundit. Nga ky pohim del se mocioni, sipas nenit 70 të Kushtetutës, përfaqëson një të drejtë për të vënë në lëvizje Kuvendin për çështje që lidhen me papajtueshmërinë e mandatit të deputetit, për të cilën nga Kuvendi duhet të ketë një vendimmarrje, lloji i së cilës nuk përcaktohet nga ushtrimi i së drejtës së mocionit. Pra, një e dhjeta e deputetëve ose Kryetari i Kuvendit nuk kanë kompetencë të vendosin dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese. Këtë kompetencë Kushtetuta, në nenin 70, pika 4, ia ka dhënë vetëm Kuvendit, i cili, nga ana tjetër, nuk është i detyruar të vendosë në këtë mënyrë vetëm për shkakun se është vënë në lëvizje nëpërmjet një mocioni të paraqitur nga ndonjë prej subjekteve që Kushtetuta ia ka njohur një të drejtë të tillë.

15. Në vijim, në rastet e shqyrtimit të kërkesave për mosmarrëveshje kompetencash, Gjykata ka vlerësuar të nevojshme të analizojë kuptimin e standardeve kushtetuese, pozitën kushtetuese në strukturën institucionale shtetërore të organit që pretendon mosmarrëveshjen, duke u ndalur veçanërisht në kompetencat kushtetuese e ligjore të atij organi, si dhe në ballafaqimin e këtyre kompetencave me ato të organit që pretendohet se ka marrë kompetencën dhe që ka shkaktuar lindjen e mosmarrëveshjes (*shih vendimin nr. 36, datë 01.06.2015 të Gjykatës Kushtetuese*). Në rastin e paraqitjes së kërkesës nga një e katërta e deputetëve, neni

77 i Kushtetutës ka formuluar qartësisht një kompetencë kushtetuese të këtij subjekti që detyron Kuvendin për ngritjen e komisionit hetimor parlamentar, ndërkohë sipas nenit 70, pika 4, të saj, paraqitja e mocionit nga një e dhjeta nuk vendos ndonjë detyrim për Kuvendin për të dërguar çështjen në Gjykatën Kushtetuese. Sikurse vetë shumica pranon, mocioni është një instrument parlamentar që ka për qëllim të nxisë një diskutim në Kuvend për një çështje të caktuar dhe për të cilën duhet të ketë një vendimmarrje nga ky i fundit. Thënë kjo, mocioni, sipas nenit 70 të Kushtetutës, përfaqëson një të drejtë për të vënë në lëvizje Kuvendin për çështje që lidhen me papajtueshmërinë e mandatit të deputetit, për të cilën nga Kuvendi duhet të ketë një vendimmarrje, por ushtrimi i kësaj të drejte (mocionit) nuk përcakton vendimmarrjen e tij. Pra, një e dhjeta e deputetëve ose Kryetari i Kuvendit nuk kanë kompetencë të vendosin për dërgimin e çështjes në Gjykatën Kushtetuese. Këtë kompetencë Kushtetuta, në nenin 70, pika 4, ia ka dhënë vetëm Kuvendit, i cili, nga ana tjetër, nuk është i detyruar të vendosë në këtë mënyrë vetëm për shkakun se është vënë në lëvizje nëpërmjet një mocioni të paraqitur nga ndonjë prej subjekteve që Kushtetuta ia ka njohur një të drejtë të tillë.

16. Duke iu rikthyer rastit në shqyrtim rezulton se shumica, ndryshe nga sa është pranuar në jurisprudencën kushtetuese lidhur me pushtetin e një të katërtës së deputetëve për ngritjen e komisionit hetimor parlamentar, si zbatim i *parimit të hetimit me votim pakice*, ka konsideruar mocionin e një të dhjetës së deputetëve si një kompetencë kushtetuese dhe këtë grupim si një subjekt në konflikt.

17. Shumica shkon edhe më tej kur pranon se “*vënia në lëvizje e gjykimit kushtetues vetëm për rastin e verifikimit të papajtueshmërisë sipas pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës konsiderohet një instrument kontrolli ndaj pushtetit ligjvënës që kërkon gjykim nga kjo Gjykatë*” (shih paragrafin 26 të vendimit). Duke i dhënë mocionit të një të dhjetës së deputetëve, me të cilën fillon procedura e verifikimit të rasteve të papajtueshmërisë së deputetëve, natyrën e pushtetit të pakicës parlamentare, mendojmë se shumica, jo vetëm që devijon nga qëndrimi që mban jurisprudenca kushtetuese, por pranon në këtë mënyrë se edhe mocioni i Kryetarit të Kuvendit barazohet me një kompetencë kushtetuese. Në fakt, mocioni i një të dhjetës apo edhe i Kryetarit të Kuvendit për pretendime për shkelje të pikës 3 të nenit 70 të Kushtetutës nuk është gjë tjetër veçse një kërkesë për fillimin e një procedure verifikimi të rasteve të papajtueshmërisë së deputetit. Në rastin kur Kuvendi mund të vendoste mospranimin e mocionit të paraqitur nga një e dhjeta e deputetëve, sipas nenit 70, atëherë, në vlerësimin tonë, do të hynte në lojë e drejta e një të pestës së deputetëve si një subjekt i parashikuar nga neni 134 i Kushtetutës për të nisur një gjykim kushtetues. Kjo e drejtë kushtetuese e një të pestës së deputetëve është konkretizuar edhe në ligjin organik të Gjykatës Kushtetuese, pikërisht në seksionin “Procedura për shqyrtimin e zgjedhshmërisë dhe papajtueshmërisë në

ushtrimin e funksionit të deputetit”, me ndryshimet që janë bërë me ligjin nr. 99/2016, ku në nenin 66, pika 2, tashmë parashikohet se *“Për shqyrtimin e papajtueshmërisë në ushtrimin e funksioneve të deputetëve, Gjykata Kushtetuese vihet në lëvizje me kërkesë të Kuvendit ose të një të pestës së deputetëve”*. Në këtë mënyrë, në vlerësimin tonë, do të gjente zgjidhje edhe ushtrimi i së drejtës nga pakica parlamentare ndaj një vendimi të Kuvendit që nuk dërgon çështjen në Gjykatën Kushtetuese.

18. Pranimi nga shumica se mocioni i një të dhjetës së deputetëve është i barabartë me pushtetin e pakicës parlamentare (një të katërtës) mendojmë se çon në zgjerimin e rrethit të subjekteve në konflikt edhe te Kryetari i Kuvendit për të kërkuar, në një rast të ngjashëm, zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencave ndërmjet tij dhe Kuvendit dhe përse jo edhe të një deputeti të vetëm që ka nismën ligjvënëse. Ndaj, në vlerësimin tonë, qëndrimi i shumicës tejkalon jurisprudencën e konsoliduar të Gjykatës mbi legjitimitimin e subjekteve në konflikt për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencës.

19. Parashikimi i nenit 77, pika 2, të Kushtetutës se mbi kërkesën e një të katërtës së deputetëve Kuvendi *“është i detyruar të caktojë komision hetimi”*, nuk mund të konsiderohet i njëjlojtë me formulimin e pikës 4, të nenit 70, të saj se *“Kuvendi vendos për dërgimin e çështjes...”*. Në vlerësimin tonë, ky është një dallim i ndjeshëm mes këtyre formulimeve kushtetuese. Në fakt, qëndrimi i mbajtur nga shumica ka marrë referencë nga vendimi nr. 7, datë 24.02.2016, ku ndryshe nga qëndrimet e mëparshme, Gjykata ka arsyetuar se: *“27. Kushtetutëbërësi e ka ngritur në nivel kushtetues të drejtën e pakicës parlamentare (një e dhjeta e deputetëve) për të kërkuar vënien në lëvizje të Gjykatës, si shprehje të ushtrimit të pushtetit të saj kontrollues ndaj shumicës parlamentare. Duke i dhënë asaj një mbrojtje kushtetuese kushtetutëbërësi ka evituar ndërhyrjen e shumicës në ushtrimin e kësaj të drejte, si dhe diskrecionin e shumicës në interpretimin dhe vlerësimin e saj rast pas rasti”*.

20. Nisur nga ky qëndrim i mbajtur në rastin e mësipërm, ku Gjykata, nga njëra anë, nuk legjitimon një të pestën e deputetëve për të vënë në lëvizje atë për verifikimin e papajtueshmërisë së mandatit të deputetëve, sipas nenit 70, pika, 4 të Kushtetutës dhe, nga ana tjetër, në të njëjtin vendim i njuh një të dhjetës së deputetëve pushtetin e pakicës parlamentare për të nisur një gjykim kushtetues për zgjidhjen e mosmarrëveshjes së kompetencave ndërmjet pushtetit të saj dhe Kuvendit, ne vlerësojmë se paraqitej e domosdoshme për shumicën që të mbante një qëndrim për të konsoliduar jurisprudencën kushtetuese, qoftë edhe duke pranuar ndryshimin e saj.

21. Për sa kohë qëndrimi i mbajtur nga Gjykata në vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 nuk është në të njëjtën linjë me jurisprudencën e mëparshme kushtetuese, mendojmë se ky qëndrim do të duhet të korrigjohet. Thënë këtë, kemi në konsideratë se në jurisprudencën e saj Gjykata

ka theksuar se “në aspektin kushtetues është e pamundur dhe e palejueshme që doktrina kushtetuese zyrtare të riinterpretohet në një mënyrë të tillë që ndryshon sistemin e vlerave të sanksionuara në Kushtetutë, që mohon pajtueshmërinë e vlerave me njëra-tjetrën, që redukton garancitë mbrojtëse të epërsisë së saj në sistemin juridik, që mohon konceptimin e Kushtetutës si një akt i vetëm dhe sistem harmonik, që redukton garancitë e të drejtave dhe lirive të sanksionuara dhe që ndryshon modelin e ndarjes së pushteteve të rregulluara në Kushtetutë. Çdo ndryshim i “precedentëve të Gjykatës Kushtetuese apo korrigjim i doktrinës kushtetuese zyrtare nuk mund të bëhet mbi bazën e faktorëve të rastit, siç mund të jetë edhe ndryshimi i përbërjes së saj” (shih vendimin nr. 21, datë 29.04.2010 të Gjykatës Kushtetuese). Për sigurimin e vazhdimësisë së jurisprudencës kushtetuese është theksuar se “përbën një detyrim për Gjykatën, por, nga ana tjetër, në mënyrë të natyrshme jurisprudenca nuk mund të mos i nënshtrohet edhe evoluimit të saj. Nga kjo pikëpamje, ekziston përherë mundësia që jurisprudenca, duke u plotësuar përmes konkluzionesh të reja interpretuese edhe të ndryshohet, por Gjykata thekson se një ndryshim i praktikës mund të realizohet nëse ekzistojnë arsye të forta që do ta justifikojnë një ndërmarrje të tillë dhe vetëm në rastet kur kjo është e paevitueshme, objektivisht e domosdoshme, si dhe kushtetutshmërisht e bazuar dhe e arsyetuar” (shih vendimet nr. 20, datë 01.06.2011; nr. 30, datë 17.06.2010; nr. 21, datë 29.04.2010 të Gjykatës Kushtetuese).

22. Mbi këtë analizë, nisur nga fakti që qëndrimi i mbajtur nga Gjykata në vendimin nr. 7, datë 24.02.2016 duket që ka ndikuar ose detyruar shumicën edhe për zgjidhjen e çështjes objekt shqyrtimi, si dhe për sa kohë ky qëndrim nuk është në përputhje me jurisprudencën e saj të mëparshme lidhur me natyrën e subjekteve në konflikt dhe me legjitimitetin e nisjes së një gjykimi kushtetues, ndërsa krijon hapësirë për mbajtjen e qëndrimeve krejt të ndryshme për raste të ngjashme, vlerësojmë se ai duhet të korrigjohet duke u ndryshuar qëndrimi lidhur me natyrën e gjykimit sipas nenit 70, pika 4, të Kushtetutës. Në vlerësimin tonë, rrethi i subjekteve që legjitimohen për të filluar një gjykim kushtetues janë të përcaktuar shprehimisht nga normat kushtetuese ndaj, në rastin në shqyrtim, një e dhjeta e deputetëve nuk legjitimohet për fillimin e një gjykimi kushtetues për zgjidhjen e konfliktit të kompetencave.

Anëtarë: Sandër Beci, Ilir Toska